

निजाबंती कर्मचारी अस्पताल

अस्पताल पार्श्वचित्र-२०८१

काठमाडौं-३९, मीनमाहात्मन

निजामती कर्मचारी अस्पताल

अस्पताल पार्श्वचित्र-२०८९

निजामती कर्मचारी अस्पताल

अस्पताल पार्श्वचित्र-२०८१

प्रकाशक

निजामती कर्मचारी अस्पताल

काठमाडौं-३९ मीनभवन, काठमाडौं

फोन नं. +९७७-९-४७९३०००

+९७७-९-४७९३००२

बेवसाइट : www.csh.gov.np

इमेल : info@csh.gov.np

सर्वाधिकार: निजामती कर्मचारी अस्पतालमा

आवरण तस्विर: निजामती कर्मचारी अस्पताल

प्रकाशन मिति: २०८१

लेखन/सम्पादन/सज्जा: हेल्थ नेपाल मिडिया प्रा.लि.

इमेल: hnmedia2076@gmail.com

प्रधानमन्त्री

काठमाडौं, नेपाल ।

शुभकामना

नेपालको पहिलो निजामती कर्मचारी अस्पतालले आफ्नो स्थापनाको १६ वर्ष प्रवेशका अवसरमा अस्पताल पार्श्वचित्र-२०८१ प्रकाशन गर्न लागेको खबरले मलाई खुशी तुल्याएको छ। अस्पताल स्थापनाको १६ औं वार्षिकोत्सवको यस सुखद अवसरमा अस्पतालका विशेषज्ञ चिकित्सक एवं सम्पूर्ण कर्मचारीलाई हार्दिक बधाई एवं उत्तरोत्तर प्रगतिको कामना गर्दछु।

नेपाल सरकार स्वास्थ्यको सन्दर्भमा सजग छ, र नेपाली जनतालाई स्वस्थ राख्न चाहन्छ। त्यसैले निरोगी नेपाल हाम्रो स्वास्थ्य नीतिको मूल नीति हो। जनतालाई निरोगी राख्ने हाम्रो मूल लक्ष्य हो। हामीले भौतिक र सामाजिक पूर्वाधारमा चौतर्फी विकास गरिरहेका छौं। हामी विभिन्न ढंगले देश विकासमा जुटेका छौं। त्यसमध्ये स्वास्थ्य क्षेत्र हाम्रो प्राथमिकताको क्षेत्र हो। सरकार यस सम्बन्धमा आवश्यक नीतिगत सुधार गर्दै अगाडि बढिरहेको छ। स्वास्थ्य जस्तो गम्भीर कुरामा गुणस्तरीयतामा कुनै कमी हुनु हुँदैन। उपचार जस्तो कुरामा लापरवाही र मान्देको जीवनसँग सम्बन्धित कुरामा लापरवाही सरकारलाई मान्य छैन। स्वास्थ्य बीमाको माध्यमबाट नागरिकलाई सहजता कसरी पुऱ्याउने भन्ने सन्दर्भमा हामीले स्वास्थ्य बीमाको अभियान पनि सुरु गरेका छौं।

यस अस्पतालले अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा विकास भएका तथा उपलब्ध नवीनतम् प्रविधि र उपचार पद्धतिलाई आत्मसात् गरी सेवालाई आगामी दिनमा थप परिष्कृत गरिनु पर्दछ। नागरिकलाई प्रत्यक्ष अनुभूत हुनेगरी सहज र सर्वसुलभ रूपमा स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउन अस्पताल थप कियाशील हुनेछ भन्ने विश्वास लिएको छु। विशेषज्ञ स्वास्थ्य सेवासँगै विज्ञ जनशक्ति उत्पादनमा पनि अस्पतालले टेवा पुऱ्याउदै आएको छ। पछिल्लो समय चिकित्सा विज्ञान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान (न्याम्स) अन्तर्गत अस्पतालले सुरु गरेको नर्सिङ ब्याम्पसले नर्सिङ जनशक्तिमा अभाव पूर्ति गर्न ठूलो सहयोग गर्नेछ।

अन्त्यमा, नेपाल निजामती कर्मचारी अस्पतालले नेपालको स्वास्थ्य क्षेत्रमा पुऱ्याएको योगदानप्रति धन्यवाद दिई अस्पताल पार्श्वचित्र-२०८१ प्रकाशन गर्न लागेकोमा पुनः हार्दिक बधाई तथा पूर्ण सफलताका लागि कामना गर्दछु।

२० फागुन, २०८१

कैपी शर्मा ओली
प्रधानमन्त्री

मा. राजकुमार गुप्ता
मन्त्री

संघीय मानिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय
सिंहदरबार, काठमाडौं, नेपाल

नेपाल सरकार
Government of Nepal

Hon. Rajkumar Gupta
Minister

Ministry of Federal Affairs and General Administration
Singhdurbar, Kathmandu, Nepal

शुभकामना मन्तव्य

स्वास्थ्य सेवा प्रत्येक नागरिकको आधारभूत अधिकार हो । नेपालको संविधानले प्रत्येक नागरिकलाई स्वास्थ्य सेवा प्राप्त गर्ने हकलाई मौलिक हकका रूपमा स्थापित गरेको छ । सोहौं आवधिक योजनाले सबै नागरिकलाई गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा सर्वसुलभ बनाउने उद्देश्य राखेको छ । यस सन्दर्भमा, जनसाधारणलाई स्तरीय, सहज र सुलभ स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्नका लागि निजी, सामुदायिक सँगसँगै सरकारी अस्पतालहरूको भूमिका महत्वपूर्ण छ ।

मित्राष्ट्र चैन सरकारको सहयोगमा नेपाल सरकारद्वारा स्थापित निजामती कर्मचारी अस्पताल (Civil Service Hospital) ले आफ्ना सेवालाई निरन्तर परिष्कृत गर्दै, प्रविधि-संगत, गुणस्तरीय, सहज र सर्वसुलभ उपचार सेवा प्रदान गर्ने लक्ष्य राखेको छ । सरकारी कर्मचारीहरू तथा निजका परिवारजन लगायत सभ्य प्राप्ति नागरिकहरूलाई दक्ष जनशक्ति, आधुनिक उपकरण र उत्कृष्ट व्यवस्थापन मार्फत उच्चस्तरीय सेवा दिन अस्पताल प्रयत्नशील रहदै आएको छ । नेपाल सरकार सङ्गीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय निजामती कर्मचारी, निजका परिवारजन तथा आम नेपाली नागरिकको स्वास्थ्य सेवा प्रवाहमा सुधार गर्न निरन्तर प्रतिबद्ध छ ।

अस्पतालका गतिविधि रामेटिएको अस्पताल पार्श्वचित्र-२०८१ को प्रकाशनले सेवाग्राहीलाई अस्पतालको व्यावरोमा थप बुझन मद्दत पूर्याउने छ । यस प्रकाशनमा मन्तव्य राखे अवसर प्राप्त भएकोमा खुशी लागेको छ । आगामी दिनभा पनि निजामती कर्मचारी अस्पतालले आपनो सेवा विस्तार गर्दै अझ प्रभावकारी, दिगो र जनउत्तरदायी स्वास्थ्य सेवा प्रदान गरिरहोस् भन्ने शुभकामना व्यक्त गर्दछु ।

फारान २०८१

राजकुमार गुप्ता
मन्त्री

सङ्गीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय

मुख्य सचिव

काठमाडौं, नेपाल

शुभकामना

बहालबाला र सेवानिवृत्त कर्मचारी तथा तिनका परिवारलाई गुणस्तरीय विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्ने उद्देश्यले स्थापना भएको निजामती कर्मचारी अस्पतालले निजामती कर्मचारीहरूका अतिरिक्त सर्वसाधारणलाई समेत गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रदान गरेको सर्वीविदितै छ। अस्पतालले आफ्नो ऐतिहासिक विकासक्रमका विविध पक्षलाई समावेश गरी पाश्चिम (Profile) प्रकाशन गर्न लागेको जानकारी पाउँदा खुसी लागेको छ।

देशका पिछडिएका क्षेत्र र दूरदराजका आर्थिक तथा सामाजिक रूपले कमजोर, असहाय, अशक्त र गरिब जनतादेखि अन्य क्षेत्रका व्यक्तिहरूलाई यस अस्पतालले पुऱ्याइरहेको सेवा आफैमा स्वास्थ्य क्षेत्रको मानकको रूपमा रहेको छ। अस्पतालले आफ्नो सेवा प्रवाहलाई चुन्तुरुहस्त बनाउन, प्रदेशस्तरमा सेवा विस्तार गर्न तथा स्वास्थ्यको क्षेत्रमा विश्वजारमा आएका नयाँ प्रविधिको उपयोग गरी दक्ष जनशक्तिमार्फत सेवा दिने गरी Centre of Excellence को रूपमा विकास गर्न आवश्यक देखिएको छ।

निजामती कर्मचारी अस्पताल बोनम्यारो ट्रान्सप्लान्ट गर्ने नेपालकै एकमात्र सरकारी अस्पताल हो। यसअस्पताललाई बहुविशिष्टीकृत केन्द्रका रूपमा विकास गरी रेफरल सेन्टरसहित आगामी दिनमा मिगौला, मुटु, फोकसोलगायतका अङ्गहरू प्रत्यारोपणका अतिरिक्त सबै रोगको उपचार गर्न सक्ने उत्कृष्ट निदान केन्द्रको रूपमा विकास गर्न जरूरी देखिन्छ। त्यसैगरी आफै प्राजिक प्रतिष्ठानमार्फत मुलुकका लागि आवश्यक दक्ष चिकित्सक तथा अन्य जनशक्ति उत्पादन गर्नेगरी पहल गर्नुपर्नेछ। भविष्यमा यसलाई स्वायत्त शैक्षिक संस्थाका रूपमा विकास गर्दै लैजाने लक्ष्य समेत रहेकोले यस कार्यमा सम्बद्ध सबैको सहयोग, समन्वय र सहजीकरणको अपेक्षा गर्दछु।

अन्त्यमा, अस्पताललाई आजको दिनसम्म ल्याई पुऱ्याउन सहयोग गर्ने अस्पताल व्यवस्थापन, विशेषज्ञ चिकित्सक, नर्सिङ कर्मचारी, पारामोडिक्स र अन्य सम्पूर्ण कर्मचारीहरूमा हार्दिक बधाई एवं धन्यवाद प्रकट गर्न चाहन्छु।

२० फागुन २०८१

नेपाल सम्वत् १९४५, चिल्लात्र च पञ्चमी

एकनारायण अर्थाल

मुख्यसचिव

तथा

अध्यक्ष

निजामती कर्मचारी अस्पताल विकास समिति

नेपाल सरकार

तड्डीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय

सिंहदरवार, काठमाडौं

फोन { ४२००५०५
४२००२९९
४२००३०६
फ्याक्स नं.: ४२००३२२

पत्र संख्या:-

चलानी नं.-:

शुभकामना मन्त्रव्य

स्वास्थ्य कुनै पनि राष्ट्रको समग्र विकासको आधारभूत सूचक हो। स्वस्थ नागरिक नै समृद्ध समाज र राष्ट्र निर्माणको मेरुदण्ड हो भन्ने सत्यलाई आत्मसात गर्दै नेपाल सरकारले स्वास्थ्य सेवालाई आफ्नो प्राथमिकतामा राख्दै आएको छ। संविधानले प्रत्याभूत गरेको भौतिक हकका रूपमा सबै नागरिकलाई गुणस्तरीय, सहज र सर्वसुलभ स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउने कार्यलाई टेवा प्रदान गर्न निजामती कर्मचारी अस्पतालमार्फत विभिन्न पहलकदमी लिइएको छ।

नेपाल सरकारले स्थापना गरेको निजामती कर्मचारी अस्पतालले सरकारी कर्मचारीहरू सहित आम नागरिकलाई गुणस्तरीय, उच्च प्रविधियुक्त, सहज र भरपर्दो स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्दै आएको छ। अस्पतालले आफ्नो सेवा विस्तार, पूर्वाधार विकास, दक्ष जनशक्ति परिचालन तथा आधुनिक प्रविधि प्रयोग गर्दै गुणस्तरीय उपचार सेवा उपलब्ध गराउने लक्ष्य लिएको छ, जुन अत्यन्त सराहनीय छ।

आजको युग विज्ञान र प्रविधिको युग हो। स्वास्थ्य क्षेत्र पनि निरन्तर परिवर्तनशील छ। नवीनतम प्रविधिको विकास, उपचार प्रृष्ठिमा आएको सुधार, अनुसन्धान र नवीनतम स्वास्थ्य व्यवस्थापन प्रणालीरूपै आत्मसात गर्दै निजामती अस्पतालले आफ्नो सेवामा गुणस्तरीयता थप्ने प्रयास गरिरहेको छ। अस्पतालमा विशेषज्ञ सेवा, जटिल रोगहरूको उपचार, अत्याधुनिक उपकरणहरूको प्रयोग तथा आपतकालीन स्वास्थ्य सेवामा देखिएको सुधारले यसको प्रभावकारिता झन् वृद्धि गराएको छ।

यस अस्पताल पार्विचिन्त-२०८१ मार्फत निजामती कर्मचारी अस्पतालले प्रदान गर्ने सेवा, उपलब्ध स्रोतसाधन, नयाँ पहलकदमी तथा भावी योजनाहरूको सम्बन्धमा जानकारी गराउने प्रयास गरिएको छ। यो पुस्तिका सेवाग्राही, नीति निर्गता, स्वास्थ्यकर्मी तथा सम्बन्धित सबै सरोकारवालाहरूका लागि सहयोगी बन्ने विश्वास लिएको छु। साथै, निजामती कर्मचारी अस्पतालको निरन्तर प्रगति, सेवा प्रभावकारिता तथा समग्र स्वास्थ्य प्रणाली सुधारको यात्रामा सफलताको शुभकामना व्यक्त गर्दछु।

फापुम, २०८१

रविलाल पन्थ

सचिय

नेपाल सरकार

सद्विदीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय

फोन नं.: { ४७९३०००
४७९३००२ }

निजामती कर्मचारी अस्पताल

मिनभवन, काठमाडौं

प.सं.

च.नं.

शुभकामना

निजामती कर्मचारी अस्पताल मुलुकका प्रमुख अस्पतालहरू मध्ये एक हो । अस्पतालको २९ कात्तिक २०६५ मा बहिरङ्ग र अन्तरङ्ग भवन निर्माण सम्पन्न भई १६ माघ २०६६ मा विधिवत रूपमा उद्घाटन भएको थियो । अस्पतालले ७ माघ २०६७ बाट ओपीडी अन्तरङ्ग र शाल्यक्रिया सेवा सञ्चालन गर्न सुरु गरेको देखिन्छ । मेरो चार वर्ष कार्यकाल सकिने अन्तिम महिना हुन लागेको छ । अस्पताल जीवनमा महत्वपूर्ण घटना, प्रगति, उन्नति, भोन्पुरेका अवरोध र कठिनाइहरूका बारेमा कुनै पनि अभिलेख पाउन सकिएन । अस्पताल स्थापना भएको १६ वर्ष वित्तिसंकट विनाशका पनि कुनै अभिलेखीकरण फेला नपरेकाले अब आउने नयाँ पिंडी वा कार्यकारीलाई काम गर्न सहज बनाउने उद्देश्यका साथ अस्पतालको यो पार्श्ववित्र बनाउने जमर्को गरिएको छु ।

बितेका १२ वर्षमा अस्पताल व्यवस्थापन एक होलबडी जाँच गर्ने पोलिक्लिनिकका रूपमा चलेको अनुभव रह्यो । यसलाई महत्व दिई काठमाडौंको मात्रै नभएर नेपालकै विशिष्टीकृत अस्पतालका रूपमा विकास गर्नुपर्ने देखिन्छ । निजामती कर्मचारी अस्पताललाई त्रिवि शिक्षण अस्पताल, वीर अस्पताल र पाटन अस्पतालको दाँजोमा नपुँयाएसम्म निजामती कर्मचारीको साखलाई उचाइमा पुन्याउन सकिने देखिएन । त्यही कारण योजनाबद्ध रूपमा विकास गर्ने अठोटका साथ अहोरात्र खट्टेर विभिन्न कठिनाइ, अवरोध, बन्द, हड्डितालका बीच आज चार वर्षमा अस्पताललाई सबैको रोजाइको अस्पताल बनाउन सकदा गौरवान्वित छु । यसबीचमा गर्नुपर्ने हजारौं जिम्मेवारी थिए तापनि प्रयोरिटीका आधारमा कामलाई अगाडि बढाए ।

सबैभन्दा पहिला यस अस्पतालमा १२ वर्षदेखि करारमा कार्यरत चिकित्सक, स्वास्थ्यकर्मी र प्रशासनका कर्मचारीहरूलाई विसं. २०७२ मा नयाँ संविधान जारी भएपछि लोक सेवाको प्रक्रियाबाट स्थायी बनाउनु फलामको च्युरा चपाउनुपर्ने थियो । सम्मानित अदालतको सहायता लिई सीमित प्रतिस्पर्धाबाट करारमा लामो समय काम गरेका कर्मचारीहरूलाई स्थायी बनाउन सक्नु नै यस अस्पतालको स्थायित्वका विशेष महत्वको काम थियो । निरन्तर प्रयासका कारण जसमा सफलता हासिल भयो । कर्मचारीहरूको तलबमानको असमानतालाई नेपाल सरकारका कर्मचारीसरह तलब-भत्ता उपलब्ध गराइनु अर्को ढूलो उपलब्धि रह्यो ।

चार वर्षअघि घाटामा सञ्चालनमा भएको अस्पताललाई नाफामा सञ्चालन गरी चिकित्सकलाई ७५ प्रतिशत र अन्य कर्मचारीलाई ५० प्रतिशत अतिरिक्त भत्ता उपलब्ध गराउन सक्नु अर्को चुनौतीको विषय थियो । त्यसका अतिरिक्त बढुवा र खुला प्रतिस्पर्धाबाट दपूर्ति गर्दै जानु अस्पतालका लागि ढूलो उपलब्धि हुन पुगेको छ । पुरानो प्रशासनले करारबाट मात्र काम लिँदा अस्पताललाई उपलब्धि हुन्छ र करारमै सञ्चालन गर्नुपर्छ भन्ने मानसिकताले फेल खाएको र कर्मचारीहरू यसैमा आन्दोलित भई धेरै चिकित्सक काम छाडेर अन्यत्र पलायन भएको अवस्थालाई कर्मचारीको स्थायित्वले पार लगाएको छ ।

पछिला चार वर्षमा अस्पतालले दिने सेवाहरूमा व्यापक विस्तार गरियो । कोभिड-१९ को पहिलो लहरमा पूरै बन्द भएको अस्पताल ४ चैत्र २०७७ मा म हाजिर भएपछि लगतै सुरु भएको दोस्रो लहरमा कोभिड र नन-कोभिड बिरामीको उपचार गरेर पूरै अस्पताल सञ्चालनमा ल्याइयो । कोभिड-१९ का लागि ५० श शय्या याको आइसोलेसन प्रिफ्याब निर्माण गरियो, जहाँ आहिले नार्सिड क्याप्सिस सञ्चालनमा छ । कोभिड-१९ को १५ श शय्याको आईसीयू, २५ श शय्याको एचडीयू, ६० श शय्याको

नेपाल सरकार
सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय

फोन नं.: { ४७९३०००
४७९३००२ }

निजामती कर्मचारी अस्पताल

मिन्हवन, काठमाडौं

प.सं.
च.नं.

जनरल वार्ड र ३२ शय्याको नन-कोभिड गरी सञ्चालन गर्दा कोभिड-१९ को उत्कृष्ट सेवा दिने अस्पतालका रूपमा परिचित भई चुनौतीलाई अवसरमा बदलियो । यसले निजामती कर्मचारी अस्पताल राम्रो सेवा दिने अस्पताल रहेछ भन्ने सन्देश जनमानसमा दिन सफल रहयो । पुरानो ढर्डा र स्टेरियोटाइपमा चालेको अस्पताललाई नयाँ सोच र ढड्गबाट चलाउन आले कठिन थिए भने कर्मचारीको मनोबल बढाउन पनि असहज थिए । तापनि, विस्तारै सबै विकित्सक, स्वास्थ्यकर्मी र कर्मचारीहरूको सकारात्मक सोचाइ र सहयोगले अगाडि बढन मद्दत मिलेको महसुस भयो ।

म कार्यकालभर अस्पतालले काँचुली फेर्नका लागि अहोरात्र खटेर काम गर्ने मनस्थितिका साथ सक्रिय रहें । १५ वैशाख २०८० मा चीन सरकारले पुनःनिर्माण गरिएका पुराना भवनको मर्मत कार्य सम्पन्न गर्नुका साथै नयाँ सर्जिकल भवनको निर्माण सम्पन्न भई तत्कालीन प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल र नेपालका लागि विनियों राजदूत चेड सोडको उपस्थितिमा भव्य कार्यक्रममात्र भवनहरू हस्तान्तरण कार्य सम्पन्न गरियो । त्यसपछि अस्पतालमा एकपछि अको नयाँ सेवाहरू थन्ने बाटो खुल्यो । मेरो नियुक्तिअधि जनरल ओ.पी.डी.मा औसतमा दैनिक ४ सय-६ सयभन्दा बढी विरामी रेकर्डमा देखिएको थिएन । तर, सेवा र पूर्वाधार विस्तारमा चालेका पहलहरूका कारण प्रतिदिन विरामीहरूको सख्ख्या बढ्दै गयो । हाल दैनिक औसतमा ओ.पी.डी.मा १ हजार विरामी हुने गरेका छन् । यो सख्ख्या कहिलेकाही ९३०० देखि ९५०० सय पनि पुग्ने गरेको रेकर्ड पनि छ ।

१ सय ३२ शय्यामा ४०-५० जना विरामी भर्ना भएको पूर्ववत् रेकर्ड थियो । हाल अस्पताल ३ सय शय्यामा सञ्चालनमा ल्याइएको छ । सर्जिकल र अर्थो वार्डबाहेक ९० प्रतिशत अकुपेन्सी छ । जनरल वार्ड, आईसीयू, एनआईसीयू, एचडीयू नपाएर दैनिकजसो ५ देखि २० जनासम्म विरामीबाहिरको अस्पतालहरूमा रेफर गर्नुपर्ने बाध्यता छ । समग्रमा निजामती कर्मचारी अस्पतालको अहिले ७० प्रतिशत शय्या अकुपेन्सी देखिन्छ । यो समयमा ३ शय्याको आईसीयूलाई ९२ शय्याको आईसीयू बनाइयो । ५ शय्याको एचडीयूबाट ९० शय्या थप गरियो ।

मिर्गोला फेल भएका विरामीहरूका लागि आवश्यक पर्ने डायलाइसिस सेवा अस्पतालमा थिएन । यसैबीचमा ११ वटा डायलाइसिस मेसिनबाट दुई सिफ्टमा निःशुल्क सेवा सुरु गरियो । पेरिटोनिएल डायलाइसिस सुरु गर्ने प्रक्रिया पनि अगाडि बढाइएको छ । नेफ्रोलोजी सेवा सुरु गरियो । त्यसै, स्पाइन सर्जरी, सीटीभीएस र अथाल्मोको विशेष सेवा थप गरिएको छ । अर्थोपेडिक्स सेवालाई नेपालकै उत्कृष्ट सेवामा परिणत गरिएको छ । अड्को गाइने सेवालाई विस्तार गर्दै लगिएको छ भने युरो गाइनेकोलोजी सेवा सुरु गरिएको छ । नवजात शिशुहरूका लागि पहिलो पटक एनआईसीयू/पीआईसीयू सेवा सञ्चालनमा ल्याइएको छ ।

रोग निदानका क्षेत्रमा अस्पतालले उल्लेख्य प्रगति गरेको छ । ल्याब र रेडियो डाइग्नोस्टिक सेवालाई विस्तार तथा अत्याधुनिकीकरण गरिएको छ । पीसीआर ल्याब, जेनेटिक ल्याब, माइक्रोबायोलोजी, हिस्टोप्याथोलोजी र हेमाटोलोजी ल्याबलाई थप विकसित बनाइएको छ । थी टेस्ला एमआरआई, सिटी स्क्यान, डिजिटल एक्स-रे र अत्याधुनिक यूएसजी मेसिन सञ्चालनमा ल्याई उत्कृष्ट सेवा प्रदान गरिएको छ । भएका सम्पूर्ण मेसिनहरू मर्मत गरी सञ्चालनमा ल्याइएको छ र खरिद प्रक्रियालाई पारदर्शी बनाइएको छ । सर्वसाधारणका लागि वाटर एटीएम सञ्चालन गरिएको छ ।

२ मङ्गसिर २०८१ मा लिनियर एसिस्लरेटर (लिन्याक) रेडियोथेरापी मेसिन अस्पताल विकास समितिका अध्यक्ष तथा नेपाल सरकारका मुख्य सचिव एकनारायण अर्थालज्यूबाट उदघाटन गराई रेडियोथेरापी सेवा सुरु गरिएको छ । यो सेवा नेपालकै उत्कृष्ट सेवामा पर्दछ । यसले गर्दा यो अस्पताल नेपालमै सबै किसिमका क्यान्सरको 'कम्प्रेहेन्सिम' सेवा दिने मुख्य

नेपाल सरकार
संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय

निजामती कर्मचारी अस्पताल

मिनभवन, काठमाडौं

फोन नं.: { ४७९३०००
४७९३००२

प.सं.
च.नं.

अस्पतालमा विकास भएको छ । २४सौ घन्टा विशेष इमर्जेन्सी र अन्तर्रङ्ग सेवा सञ्चालनमा ल्याइएको छ भने फार्मसी सेवालाई पनि सुधार गर्दै लगिएको छ ।

ट्रेडिसनल चाइनिज मेडिसिनको सेवा पनि सञ्चालनमा ल्याइ वैकल्पिक औषधि उपचारको व्यवस्था गरिएको छ । कार्ट सेल ल्याब (स्टीम सेल थेरापी), जेनोम ल्याब रसायना गर्ने, आठ तले दुईवटा अत्याधिक्रमिक भवन बनाउने सम्भौता जनवादी गणतन्त्र चीन सरकारसँग गर्न सफलता प्राप्त भएको छ । भवन निर्माण सम्पन्न भई दुवै ल्याबहरू सञ्चालनमा आएपछि यो अस्पताल नेपालको मात्रै नभएर एसियामै उत्कृष्ट अस्पतालमा परिणत हुनेछ ।

एकेडेमीतर्फ चिकित्सा विज्ञान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान (न्याम्स) वीर अस्पतालसँग समन्वय गरी एक ट्रेनिङ सेन्टरका रूपमा विकास गर्दै लगिएको छ । यस अवधिमा नर्सिङ्कर्त बीएनएस क्रिटिकल केयर र बीएस्सी एडल्ट नर्सिङ्कको पढाइ सञ्चालन गरी तेस्रो व्याचको पढाइ सुरु भइरहेका छ भने चिकित्सकतर्फ ५५ वटा र नर्सिङ्कतर्फ २८ वटा एकेडेमिक पोस्ट प्राप्त गर्न निजामती कर्मचारी अस्पताल सफल भएको छ । अंको गाइनो, युरो गाइनो, अर्थो प्लाष्टि, स्पाइन सर्जरीमा फेलोसीप प्रोग्राम सञ्चालन हुने क्रममा छन् भने न्याम्सका एमडी/एमएस/डीएमका रेजिडेन्सहरू ल्याउन सफल भएको छ ।

यही अवधिमा इन्स्टिच्युसनल रिम्यु कमिटी (आईआरसी)ले तीन पटक सिभिल मेडिकल जर्नल (**CMJ**) निकालन सफल भएको छ । यस अस्पतालको लक्ष्य नै बहालवाला र निवृत्त निजामती कर्मचारी र तिनका परिवारलाई छिटो-छिरितो र गुणस्तरीय विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्न हो । यो उद्देश्य छिटौं सफल हुने क्रममा छ र केही वर्षभित्र यो एक रिफरल सुपरस्पेसियालिटी हस्पिटल एवं चिकित्सा विज्ञान प्रतिष्ठानमा परिणत हुनेछ ।

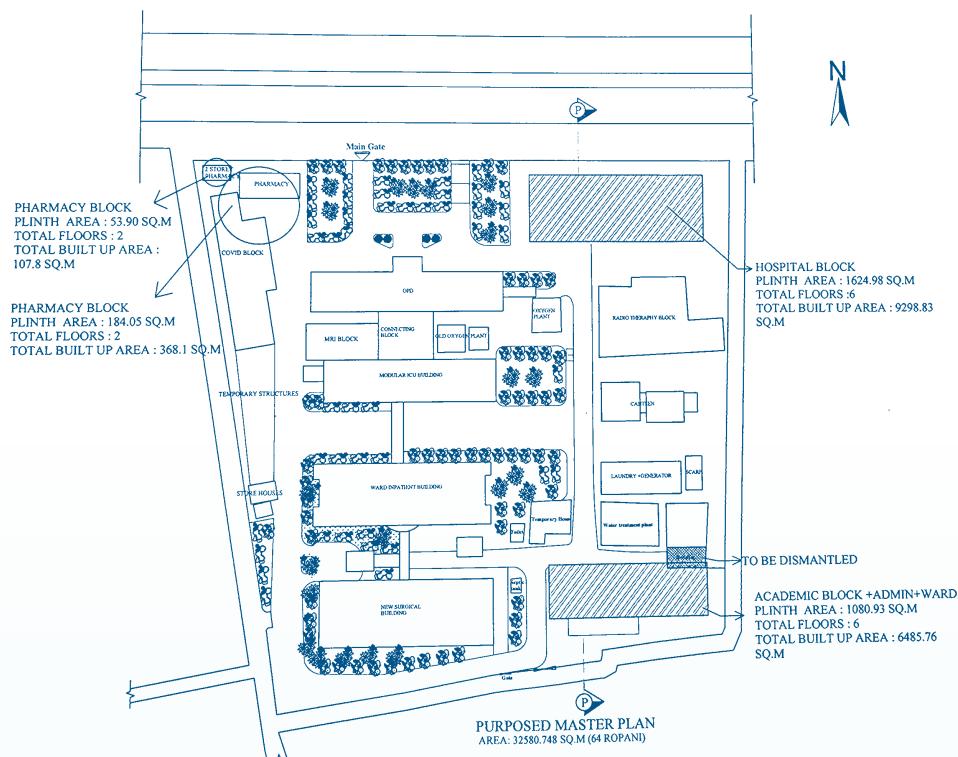
भनिन्छ, विकासले थप विकास माग्छ । त्यही कारण अस्पतालले तुरुतै गर्नुपर्ने काम अफै थुप्रै छन् । निजामती कर्मचारी अस्पताल गठन आदेश, २०६४ लाई अस्पताल सञ्चालन ऐनमा परिणत गर्ने र विनियमावलीलाई स्वास्थ्य सेवासँग मिले गरी आमूल परिवर्तन गर्नुपर्ने टडकारो आवश्यकता छ । यस्तै, ३ सय शय्याको अस्पतालका लागि चाहिने जनशक्तिका लागि आवश्यक सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण (ओएनएम) जति सक्यो छिटो सक्नुपर्नेछ । १६ शय्याको मोडुलर आईसीयू निर्माण गर्नुपर्नेछ । स्वाथ्य बिमा लागु गर्ने प्रक्रियामा छ ।

माथि उल्लिखित सम्पूर्ण सेवाहरू दिन-प्रतिदिन विस्तार हुँदै र बढ्दै जाँदा यस अस्पतालले दिने सेवाको साख धेरै अगाडि बढ्नेछ । सेवाग्राहीले उत्कृष्ट सेवा लिन पाउनुपर्नेछ र यहाँ काम गर्ने चिकित्सक, स्वास्थ्यकर्मी र सम्पूर्ण कर्मचारी आत्मबल बढी गौरवान्वित हुने मौका मिले आशा गर्दै भविष्यमा यो अस्पताल नेपालकै सर्वोत्कृष्ट अस्पताल बनोस् भन्ने शुभकामना दिन चाहन्छु ।

प्रा.डा. विधाननिधि पौडेल
कार्यकारी निर्देशक

२० फागुन २०८१

निजामती कर्मचारी अस्पतालको माष्टरप्लान

विषयसूची

भाग-१

१.१. परिचय	१
१.२. अस्पतालको पृष्ठभुमी	४
१.३. राजनीतिक अवस्थिति	५
१.४. भौगोलिक र वातावरणीय अवस्थिति	६
१.५. अस्पतालको उद्देश्य	८
१.६. अस्पतालको महत्व र औचित्व	९

भाग-२

२.१. अस्पताल विकास समिति	१२
२.२. साड्गठनिक संरचना	१३
२.३. मेडिकल डिमिजन	१५
२.४. अस्पताल	१५
२.५. अस्पतालका सेवा	१६
२.६. विभागहरू	१७

भाग-३

३.१. विशेष सेवाहरू	२४
३.२. चिकित्सा उपकरणहरू	३०

भाग-४

४.१ शैक्षिक कार्यक्रम	३२
४.२. शैक्षिक जनशक्ति	३३
४.३. अनुसन्धान	३३
४.४. संस्थागत सम्बन्ध	३४

भाग-५

५.१. आगामी योजना	३६
५.२. चुनौती	३९

भाग-६

६.१. पछिला चार वर्षका उपलब्धिहरू	४४
६.२. संस्थापक कार्यकारी निर्देशकको संस्मरण	५७

१

परिचय

१.१. परिचय

काठमाडौं मीनभवनस्थित निजामती कर्मचारी अस्पताल मुलुकका चारवटा विभागीय अस्पतालहरूमध्ये एक हो । बहालवाला र निवृत्त निजामती कर्मचारी र तिनका परिवारलाई विशेषज्ञ चिकित्सा सेवा प्रदान गर्ने मूल उद्देश्यका साथ यो अस्पताल स्थापना भएको हो । निजामती कर्मचारी अस्पताल विकास समिति (गठन) आदेश, २०६४ अन्तर्गत स्थापित निजामती कर्मचारी अस्पताल सङ्घीय नेपालका प्रमुख ठूला अस्पतालमा पर्छ । यो अस्पताल सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयअन्तर्गतको स्वायत्त अस्पताल हो ।

सङ्घीय राजधानी काठमाडौंको मुटुमा रहेको निजामती कर्मचारी अस्पताल काठमाडौं महानगरपालिका-३१, मीनभवनमा अवस्थित छ । स्वास्थ्य सेवा र शिक्षाका दृष्टिकोणले निकै महत्वपूर्ण रहेको यो अस्पतालले निजामती कर्मचारीका साथसाथै सर्वसाधारणका लागि पनि उत्तिकै महत्व बोकेको छ ।

वि.सं. २०६४ सालमा 'निजामती कर्मचारी अस्पताल विकास समिति (गठन) आदेश, २०६४' अन्तर्गत स्थापित यस अस्पतालले बर्सेनि लाखीं बिरामीलाई उपचार सेवा प्रदान गर्दै आएको छ । विशेषज्ञ ओपीडी सेवा दिने अस्पतालका रूपमा निजामती अस्पतालको फरक परिचय छ । निजामती अस्पतालले विशिष्टीकृत, विशेषज्ञ र चिकित्सा शिक्षामार्फत मुलुकको समग्र स्वास्थ्य क्षेत्रलाई विशेष योगदान पुऱ्याउँदै आएको छ । सविधानमा मौलिक अधिकारका रूपमा रहेको स्वास्थ्य सेवाको मर्मलाई पूरा गर्नका लागि यस अस्पतालको निकै ठूलो देन रहँदै आएको छ ।

'निजामती कर्मचारी अस्पताल विकास समिति (गठन) आदेश, २०६४' पहिलो पटक वि.सं. २०६४ फागुन २४ गते राजपत्रमा प्रकाशित भएको थियो । सोही गठन आदेशअनुसार स्थापना भई

सञ्चालन हुँदै आएको यस अस्पतालले समयक्रमसँग बढ्दै गएका आवश्यकता, सञ्चालनमा रहेका अप्द्यारा, संस्थागत विकासमा गति दिनका लागि अहिलेसम्म उक्त गठन आदेश चार पटक संशोधन गरिसकेको छ । निजामती कर्मचारी अस्पताल विकास समिति (गठन) आदेश, २०६४ पहिलो पटक १९ असोज २०६५ मा संशोधन भएको थियो । त्यसपछि क्रमशः ११ कात्तिक २०६५, ८ जेठ २०६९, १२ माघ २०६९ मा संशोधन भइसकेको छ । उक्त संशोधनमार्फत अस्पताल सञ्चालनका लागि आवश्यक व्यवस्थाहरू परिवर्तन गरिएको थियो । शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न विसं. २०८१ मा गठन आदेश संशोधनका क्रममा छ ।

सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयअन्तर्गतको स्वायत्त सरकारी स्वास्थ्य संस्थाका रूपमा रहेको निजामती अस्पताल सञ्चालनको पूर्ण कार्यकारी अधिकार सात सदस्यीय निजामती कर्मचारी अस्पताल विकास समितिमा निहित छ । जुन समितिलाई नेपाल सरकारको मन्त्रिपरिषद्ले अनुमोदन गरेको हुन्छ । अस्पताल विकास समितिले समितिका अध्यक्षको अध्यक्षतामा नियमित बैठकमार्फत अस्पतालका नीति तथा कार्यक्रमहरू तय गर्दछ । समितिको अध्यक्ष नेपाल सरकारको मुख्य सचिव रहने व्यवस्था छ । अस्पतालका दैनिक कार्यसञ्चालन र निर्णय कार्यान्वयनका लागि कार्यकारी निर्देशकको व्यवस्था गठन आदेशले गरेको छ । विकास समितिको सदस्य-सचिव रहने कार्यकारी निर्देशकले अस्पताल विकास समितिका निर्णय कार्यान्वयन, अस्पतालको दैनिक कार्यसञ्चालन, नियमनको काम गर्दछन् । कार्यकारी निर्देशक अस्पतालका पूर्णकालीन कर्मचारी रहन्छन् ।

अस्पतालले स्वास्थ्य सेवा, स्वास्थ्य शिक्षा, अनुसन्धान, ग्रामीण क्षेत्रमा शिविर सञ्चालनलगायतका विविध कार्य गर्दै आएको छ । अहिले अस्पतालले १२ विभागमार्फत दैनिक १ हजार २ सय बढी बिरामीलाई बहिरङ्ग सेवा प्रदान गर्दै आएको छ । चिकित्सा विज्ञान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान (न्याम्स)को ट्रेनिङ सेन्टरका रूपमा अस्पतालले सुपरस्पेसियालिटी र विशेषज्ञ जनशक्ति उत्पादन गर्दै आएको छ भने हाल अस्पतालले नर्सिङ जनशक्ति उत्पादन गर्ने यो मुलुककै एक मात्र अस्पताल हो भने जोर्नी प्रत्यारोपणको पनि प्रमुख केन्द्र बन्दै आएको छ ।

१.२. अस्पतालको पृष्ठभूमि

नेपाली सेना र नेपाल प्रहरीका कर्मचारीहरूको सेवाका लागि समर्पित आफ्नै छुट्टै अस्पतालहरू स्थापना भएका थिए । तर, नेपाल सरकारका निजामती कर्मचारीसँग आफ्नो कुनै अस्पताल नभएको तथ्यलाई मध्यनजर गर्दै यस अस्पतालको आवश्यकता महसुस गरिएको थियो । निजामती कर्मचारी अस्पतालको आवश्यकता महसुस भएपछि नेपाल सरकारले वि.सं. २०५१ सालमा तत्कालीन प्रधानमन्त्री मनमोहन अधिकारी जनवादी गणतन्त्र चीनको भ्रमणमा रहेका बेला अस्पताल स्थापनाका लागि सहयोग गर्न अनुरोध गरियो । जनवादी गणतन्त्र चीनले नेपाल सरकारको प्रस्ताव स्वीकार गरेपछि सोही भ्रमणमा निजामती कर्मचारी अस्पताल स्थापना गर्न सम्भौतामा हस्ताक्षर भयो ।

अस्पताल बनाउनका लागि आवश्यक जग्गाको खोजीमा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयको टोली जुट्यो । टोलीले मीनभवनस्थित तत्कालीन मीनशमशेरको दरबार रहेको ६७ रोपनी जग्गालाई अस्पतालका लागि उपयुक्त स्थानका रूपमा पहिचान गन्यो । त्यतिबेला यस स्थानमा सडक विभागलगायतका अन्य केही सरकारी भवनहरू रहेका थिए । यो जग्गा अस्पतालका लागि प्रयोग गर्न सहज बनाउने अर्को माध्यम भनेको तत्कालीन

अवस्थामा यही ठाउँमा नेपालका चिनियाँ सहयोगमा बन्दै गरेका राजमार्गहरूका लागि आएका चिनियाँ जनशक्ति बसिरहेका थिए । यो ठाउँ प्रस्ताव गरेसँगै चिनियाँ पक्षले सहमति जनायो ।

स्थान निश्चित गरिसकेपछि निजामती सेवा दिवसको अवसर पारेर ६ असोज २०६१ मा तत्कालीन प्रधानमन्त्री शेरबहादुर देउवाले अस्पतालको शिलान्यास गरेका थिए । शिलान्यास गरेको चार वर्षपछि २९ कात्तिक २०६५ सालमा नेपाल सरकारलाई हस्तान्तरण गरेर सञ्चालन गर्न दिइयो । त्यसबेला चीन सरकारले अस्पतालका तीनवटा भवन बनाइदिएको थियो । अस्पताल नेपाल सरकारलाई सञ्चालन गर्न दिइएको पाँच महिनापछि १६ चैत २०६५ मा अस्पतालमा औपचारिक रूपमा बहिरङ्ग (ओपीडी) सेवा सञ्चालनमा आएको थियो । त्यसको दुई महिनापछि १६ जेठ २०६६ मा तत्कालीन प्रधानमन्त्री माधव कुमार नेपालले १ सय ३२ शय्याको अस्पताल समुद्घाटन गरेका थिए ।

७ माघ २०६६ साल अस्पतालका लागि नयाँ कोशेढुङ्गाका रूपमा रह्यो । यही दिनबाट अस्पतालले आकस्मिक सेवा, अन्तरङ्ग (आईपीडी) सेवा र शल्यक्रिया (ओटी) सञ्चालनमा ल्यायो । त्यसपछि पटक-पटक अस्पतालले आफ्ना सेवाहरू विस्तार गर्दै गयो । जनवादी गणतन्त्र चीनले पनि यस अस्पताललाई चिनियाँ मैत्रीको 'डिम प्रोजेक्ट'का रूपमा विकास गर्दै गयो । भौतिक पूर्वाधारमा पनि अस्पतालले चीन सरकारको सहयोग प्राप्त गर्दै गयो । १५ वैशाख २०८० मा थप एक अत्याधुनिक भवन चीन सरकारबाट हस्तान्तरण भएसँगै हाल अस्पताल ३ सय ९ शय्यामा सञ्चालनमा आएको छ ।

सामान्य चिकित्सा, स्त्री तथा प्रसूति सेवालगायतका पाँचवटा विशेषज्ञ ओपीडी सेवाबाट सुरु भएको अस्पताल १५ वर्ष नबित्दै अहिले आएर दुई दर्जन विधाका विशेषज्ञ, शल्यक्रिया सेवासहित बोनम्यारो प्रत्यारोपण, जोर्नी प्रत्यारोपणलगायतका सुपरस्पेसियालिटीसम्मका सेवा प्रदान गर्ने अस्पतालका रूपमा दरिन पुगेको छ । यसबाहेक अस्पतालले न्याम्सको ट्रेनिङ सेन्टरका रूपमा एमडी/एमएस, डीएम/एमसीएचको सुपरस्पेसलाइज्ड अध्ययन-अध्यापनमा पनि सहयोग पुन्याइरहेको छ । अस्पतालले वि.सं. २०७९ असारबाट बीएनएस र वि.सं. २०८० माघबाट बीएस्सी नर्सिङ अध्यापन सुरु गरेको छ । ५ असार २०८० मा तत्कालीन मुख्य सचिव बैकुण्ठ अर्यालले नर्सिङ कलेजको उद्घाटन गरेका थिए । अस्पतालले निकट भविष्यमै विशिष्टीकृत सेवाका साथै विभिन्न शैक्षिक कार्यक्रमसमेत सुरु गर्ने योजना बनाएको छ ।

१.३. राजनीतिक अवस्थिति

वि.सं. २०७२ सालमा संविधानसभामार्फत मुलुकमा नयाँ संविधान जारी भयो । नयाँ संविधानले मुलुकको राजनीतिक र प्रशासनिक संरचनालाई सातवटा प्रदेशमा विभाजन गन्यो । मुलुक

सङ्घीय संरचनामा गएपछि तत्कालीन जनकपुर अञ्चलका तीन जिल्ला, बागमती अञ्चलका सात जिल्ला र नारायणी अञ्चलका दुई जिल्ला समेटेर कुल १२ जिल्ला रहेको बागमती प्रदेश कायम गरियो । निजामती कर्मचारी अस्पताल सङ्घीय नेपालका सात प्रदेशमध्ये बागमती प्रदेशमा पर्छ ।

बागमती प्रदेश २० हजार ३ सय वर्गकिलोमिटर क्षेत्रफलमा फैलिएको छ । जुन नेपालको कुल क्षेत्रफल १ लाख ४७ हजार १ सय ८१ वर्गकिलोमिटरको १३.७९ प्रतिशत हो । प्रदेशको पूर्वमा कोसी, पश्चिममा गण्डकी र दक्षिणमा मधेस प्रदेश र भारत पर्दछ भने उत्तरमा चीन अवस्थित छ । बागमती प्रदेशको काठमाडौं जिल्ला सङ्घीय नेपालको राजधानी हो । यही सङ्घीय राजधानी काठमाडौंको मुटुमा अवस्थित छ- निजामती कर्मचारी अस्पताल । काठमाडौं नेपालको प्रमुख राजनीतिक र प्रशासनिक केन्द्र हो ।

यस प्रदेशका १२ जिल्लामध्ये सबैभन्दा बढी जनसङ्ख्या भएको र देशभरको बढी जनसङ्ख्या बसोबास गर्ने जिल्ला काठमाडौं हो । काठमाडौं जनघनत्वका हिसाबले मात्रै होइन, स्वास्थ्य, शिक्षा, अर्थतन्त्र, रोजगारीको अवसरका हिसाबले पनि मुलुककै पहिलो नम्बरमा पर्छ । काठमाडौं जिल्लाको काठमाडौं महानगरपालिका-३१, मीनभवनमा निजामती कर्मचारी अस्पताल रहेको छ । निजामती कर्मचारी अस्पताल रहेको मीनभवन, काठमाडौंको केन्द्र भागमा अवस्थित छ ।

१.८. भौगोलिक र गतावरणीय अवस्थिति

भौगोलिक रूपमा अस्पतालको अवस्थिति रहेको बागमती प्रदेशमा हिमाल, पहाड, तराई तीनवटै भू-भाग पर्छन् । यस प्रदेशको तल्लो बिन्दु समुद्री सतह १ सय ४१ मिटरमा पर्ने चितवनको गोलाधाट हो भने माथिल्लो बिन्दु ७ हजार २ सय २९ मिटर उचाइमा रहेको लाडटाड हिमाल हो । राष्ट्रिय जनगणना २०७८ अनुसार बागमती प्रदेशको कुल जनसङ्ख्या ६१ लाख १६ हजार ६ सय ६६ छ ।

बागमती प्रदेशअन्तर्गत निजामती कर्मचारी अस्पताल रहेको काठमाडौं उपत्यका समथर मैदानी धरातलीय भू-भागमा छ । काठमाडौं उपत्यकामा चार प्रकारको हावापानी पाइन्छ । काठमाडौंमा उचाइअनुसार समशीतोष्ण, शीत शीतोष्ण, आर्द्र उपोष्ण कटिबन्धीय र उपोष्ण कटिबन्धीय हावापानी पाइन्छ ।

काठमाडौं, भक्तपुर र ललितपुर गरी उपत्यकाको क्षेत्रफल ६ सय ६५ किलोमिटर छ । उपत्यकामा बागमती, विष्णुमती, मनोहरा, हनुमन्ते, टुकुचा खोला, कर्मनासा, साली नदीलगायतका प्रमुख नदीहरू बग्छन् । उपत्यकाभित्र रहेको काठमाडौं महानगरपालिकाको क्षेत्रफल भने ५०.७

वर्गकिलोमिटर छ । महानगरपालिकाको औसत उचाइ समुद्र सतहदेखि १ हजार ४ सय मिटर छ ।

काठमाडौँमा गर्मीमा औसत तापक्रम २८ देखि ३६ डिग्री सेल्सियस र जाडोयामको तापक्रम औसत १०.१ डिग्री सेल्सियस हुन्छ । रात र बिहानको समय अलि चिसो रहन्छ भने दिनको समय न्यानो हुने गर्छ । यहाँको वर्षा मनसुनमा भर पर्छ । सामान्यतया जेठदेखि भदौसम्म वर्षा हुने गर्छ ।

पुरातात्त्विक र ऐतिहासिक महत्त्व बोकेको उपत्यकालाई मन्दिरै मन्दिरको सहर पनि भनिन्छ । प्राकृतिक रूपमा पनि मनमोहक यस ठाउँमा पशुपति, कृष्ण मन्दिर, स्वयम्भूनाथ, बौद्धनाथजस्ता धार्मिक सम्पदा रहेको छन् भने पाटन दरबार स्क्वायर, भक्तपुर दरबार स्क्वायर, बसन्तपुर दरबार स्क्वायरजस्ता पुरातात्त्विक महत्त्वका सम्पदाहरू पनि छन् । काठमाडौँ उपत्यकाको जनसङ्ख्या ३० लाख २५ हजार ३ सय ८६ छ भने अस्पताल रहेको स्थानीय तह काठमाडौँ महानगरपालिकाको जनसङ्ख्या ८ लाख ६२ हजार ४ सय छ ।

१.५. अस्पतालको उद्देश्य

नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी र सशस्त्र प्रहरी अस्पतालले ती सङ्गठनका बहालवाला र निवृत्त कर्मचारी र तिनका परिवारलाई स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्दै आएका छन् । निजामती कर्मचारी अस्पताल बहालवाला तथा सेवानिवृत्त कर्मचारी र तिनका परिवारलाई स्वास्थ्योपचार सम्बन्धी व्यवस्था गर्न उद्देश्यका साथ स्थापना भएको हो । अहिले अस्पतालले बहालवाला तथा सेवानिवृत्त कर्मचारी तिनका परिवारसँगै सर्वसाधारणलाई समेत छिटो-छरितो, सर्वसुलभ र गुणस्तरीय स्वस्थ्य सेवा प्रदान गरिरहेको छ । मुख्य सचिवको नेतृत्वमा रहेको अस्पताल विकास समितिले व्यवस्थापन गर्न यस अस्पतालमा निजामती कर्मचारी र तिनका परिवारका सदस्यहरूले ४०-५० प्रतिशत छुट पाउने गरेका छन् । सेवा निवृत्त कर्मचारीहरूले ५० प्रतिशत छुट पाउँछन् ।

अस्पतालबाट अहिले बहालवाला तथा निवृत्त निजामती कर्मचारी र तिनका परिवारसँगै सर्वसाधारणले पनि कम शुल्कमा गुणस्तरीय विशेषज्ञ स्वास्थ्य सेवा प्राप्त गर्दै आएका छन् । वार्षिक रूपमा अस्पतालबाट औसतमा भन्डै तीन लाख बिरामीले उपचार सेवा लिने गरेका छन् । सुरुमा बहालवाल र निवृत्त कर्मचारी तथा तिनका परिवारलाई विशिष्ट स्वास्थ्य सेवा दिने उद्देश्यका साथ अस्पताल स्थापना गरिए पनि अहिले अस्पतालको कार्यक्षेत्र उद्देश्यभन्दा पनि धेरै विस्तार भएको छ । अस्पतालमा निजामती कर्मचारीको तुलनामा सर्वसाधारण बिरामीको हिस्सा निकै ठूलो भएकाले यो महत्त्वपूर्ण पब्लिक सम्पत्ति बन्न पुगेको छ ।

नेपालमा बोनम्यारो ट्रान्सफ्लान्ट, जोर्नी ट्रान्सफ्लान्ट, क्यान्सरका बिरामीको कम्प्रेहेन्सिभ थेरापी (केमो, रेडियो र सर्जरी) गरेर निजामती कर्मचारी अस्पतालले विदेश जानुपर्न बिरामीहरूको बाध्यता पनि कम गरेको छ । विशिष्टीकृत स्वास्थ्य सेवासँगै अस्पतालले चिकित्सा शिक्षाका कार्यक्रमहरूलाई पनि अगाडि बढाइरहेको छ । चिकित्सा विज्ञान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान (न्याम्स) अन्तर्गत अस्पतालले बीएनएस, बीएस्सी नर्सिङ पढाउने कलेज, एमडी/एमएस, डीएम र फेलोसीप कार्यक्रम सुरु गरेको छ । यसले मुलुकको चिकित्सा जनशक्ति उत्पादनमा टेवा पुन्याइरहेको छ । साथै, अनुसन्धानमार्फत स्वास्थ्य सचेतना र अन्वेषणमा अस्पतालको विशिष्ट भूमिका छ । अस्पताललाई शिक्षण अस्पताल एवंम् प्रतिष्ठानका रूपमा विकास गर्ने उद्देश्य छ ।

१.६. अस्पतालको महत्त्व र औचित

निजामती कर्मचारी अस्पताल बहालवाला तथा सेवानिवृत्त कर्मचारी र तिनका परिवारलाई स्वास्थ्योपचार सम्बन्धी व्यवस्था गर्ने उद्देश्यका साथ स्थापना भए पनि नेपाली स्वास्थ्य क्षेत्रमा यसको विशिष्ट महत्त्व छ । बहालवाला तथा सेवानिवृत्त कर्मचारीलाई विशिष्ट स्वास्थ्य सेवा दिने लक्ष्य राखिएको भएता पनि अहिले यसले समग्र मुलुककै स्वास्थ्य प्रणालीमा अग्रणी स्वास्थ्य संरक्षका रूपमा भूमिका खेलिरहेको छ । त्यसको गतिलो प्रमाणका रूपमा आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ मा निजामती कर्मचारी अस्पतालमा उपचार गर्न आउने बिरामीको सङ्ख्या हो । यो आर्थिक वर्षमा २ लाख ९४ हजार १ सय ५३ जना सर्वसाधारण बिरामीले बहिरङ्ग

सेवा लिएका थिए भने ३२ हजार ६ सय ९४ जना बहालवाला तथा निवृत्त निजामती कर्मचारी तथा तिनका परिवारले सेवा लिएका थिए । कुल बहिरङ्ग सेवा लिने बिरामीको संख्या ३ लाख २६ हजार ८ सय ४८ छ । राष्ट्रिय जनगणना, २०७८ अनुसार नेपालको कुल जनसङ्ख्या २ करोड ९१ लाख ६४ हजार ५ सय ७८ छ । संविधानप्रदत्त स्वास्थ्य सेवाको मौलिक हक आम नेपालीको पहुँचमा पुन्याउनका लागि निजामती कर्मचारी अस्पतालको विशेष महत्त्व छ ।

देशभर सरकारी ठूला विशिष्टीकृत अस्पतालको सङ्ख्या २० भन्दा कम छ । थोरै ठूला सरकारी अस्पतालहरूमध्येमा निजामती कर्मचारी अस्पताल सेवा प्रवाहका दृष्टिकोणले अभ बढी लोकप्रिय र आकर्षणको केन्द्रमा छ । अनुभवी, विशिष्ट र विशेषज्ञ जनशक्ति, चुस्तदुरुस्त सेवा, उत्कृष्ट भौतिक पूर्वाधार, अत्याधुनिक उपकरण, उच्चकोटिको रेडियोलोजी र प्याथोलोजी सेवा, बर्गचासहितको फराकिलो ठाउँ, सरसफाइजस्ता कारणले पनि यो अस्पताल बिरामीको बढी रोजाइमा पर्ने गरेको छ ।

Q

अस्पताल

२.१. अस्पताल विकास समिति

सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय मातहतमा रहेको निजामती कर्मचारी अस्पताल आफैमा एक स्वायत्त स्वास्थ्य संस्था हो । विकास समिति ऐन, २०१३ को दफा ३ दिएको अधिकार प्रयोग गरी बनेको 'निजामती कर्मचारी अस्पताल विकास समिति (गठन) आदेश, २०६४' अन्तर्गत अस्पताल स्थापना भएको हो । उक्त गठन आदेशअनुसार साड्गठनिक संरचनामा सबैभन्दा माथि 'निजामती कर्मचारी अस्पताल विकास समिति' रहन्छ । सात सदस्सीय विकास समितिको अध्यक्षका रूपमा समग्र व्यवस्थापनको नेतृत्व नेपाल सरकारका मुख्य सचिवले गर्ने व्यवस्था छ ।

निजामती कर्मचारी अस्पताल विकास समितिमा सङ्घीय मामिला तथा सामान्य मन्त्रालयका सचिव, अर्थ मन्त्रालयका सचिव, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालयका सचिव, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयका सचिव र चिकित्सा क्षेत्रमा कार्यरत वरिष्ठ चिकित्सकहरूमध्येबाट नेपाल सरकारले मनोनीत गरेको एक जना विज्ञ चिकित्सक सदस्य रहन्छन् । समितिको सदस्य सचिवमा अस्पतालका कार्यकारी निर्देशक रहने व्यवस्था छ । अस्पतालको प्रशासकीय प्रमुखका रूपमा रहने कार्यकारी निर्देशकको नियुक्ति अस्पताल विकास समितिले गर्छ । कार्यकारी निर्देशकको पदावधि चार वर्ष हुने व्यवस्था गठन आदेशले गरेको छ । सचिवहरू पदेन सदस्य रहने विकास समितिमा मनोनीत विज्ञ सदस्यको पदावधि भने दुई वर्षको हुने प्रावधान छ । स्थापनाकालमा अस्पताल विकास समितिको अध्यक्ष निवृत्त सचिव हुने गर्थे । उक्त व्यवस्था व्यावहारिक नभएपछि 'निजामती कर्मचारी अस्पताल विकास समिति (गठन) आदेश, २०६४' संशोधन गरेर मुख्य सचिवलाई अस्पताल विकास समिति अध्यक्ष बनाइएको थियो ।

निजामती कर्मचारी अस्पताल विकास समिति

क.	नेपाल सरकारको मुख्यसचिव	अध्यक्ष
ख.	सचिव, संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय	सदस्य
ग.	सचिव, अर्थ मन्त्रालय	सदस्य
घ.	सचिव, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय	सदस्य
ङ.	सचिव, स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय	सदस्य
च.	चिकित्सा क्षेत्रमा कार्यरत वरिष्ठ चिकित्सकहरूमध्येबाट नेपाल सरकारले मनोनीत गरेको एक जना चिकित्सक	सदस्य
छ.	कार्यकारी निर्देशक	सदस्यसचिव

श्री एकनाथरायण अर्याल
अध्यक्ष | मुख्य सचिव, नेपाल सरकार

श्री रिशिलाल पन्थ
सदस्य | सचिव, सहसीय मामिला तथा
सामान्य प्रशासन मन्त्रालय

श्री घणेश्चार्य उपाध्याय
सदस्य | सचिव, अर्थ मन्त्रालय

श्री उद्धराज साप्कोटा
सदस्य | सचिव, कानुन न्याय तथा
संसदीय मामिला मन्त्रालय

डा. रोशन पोखरेल
सदस्य | सचिव, स्वास्थ्य तथा
जनस्वास्थ्य मन्त्रालय

सदस्य (मनोनित) | वरिष्ठ विकित्सक,
नेपाल सरकारबाट मनोनित

प्रा. डा. दीपांकर गोप्ता
कार्यकारी निर्देशक | वरिष्ठ विशेषज्ञ
ज्यास्टोइन्हेरोलोजी तथा हेपाथोलोजी

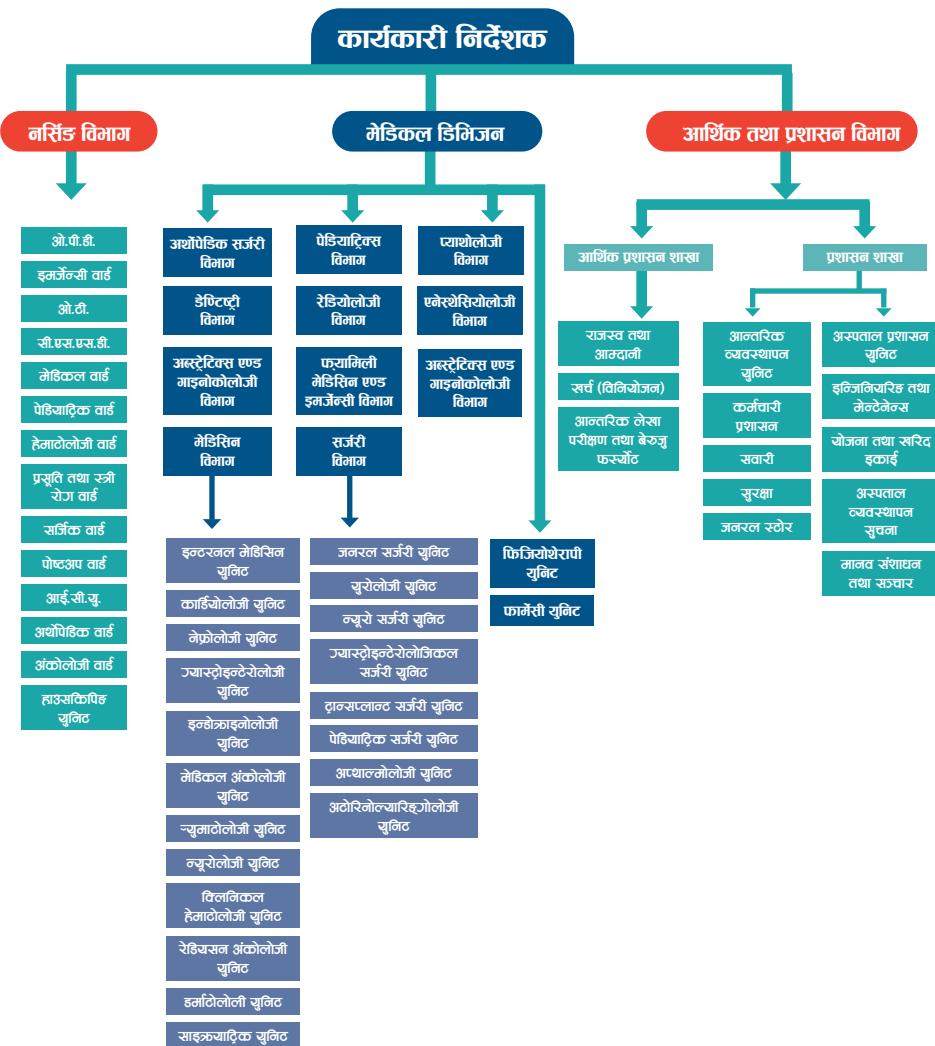
२.२. साङ्गठनिक संरचना

‘निजामती कर्मचारी अस्पताल विकास समिति (गठन) आदेश, २०६४’ अन्तर्गत स्थापना भएको हो । उक्त गठन आदेशानुसार अस्पतालको साङ्गठनिक संरचनामा सबैभन्दामाथि ‘निजामती कर्मचारी अस्पताल विकास समिति’ रहेको छ । मुख्य सचिवको नेतृत्वमा रहने सात सदस्यीय विकास समितिमा सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालय; अर्थ; कानुन, न्याय तथा संसदीय मामिला; स्वास्थ्य मन्त्रालय र नेपाल सरकारले नियुक्त गरेको वरिष्ठ चिकित्सकमध्ये एक सदस्य रहन्छन् । यसको सदस्य सचिवमा भने कार्यकारी निर्देशक रहन्छन् ।

विकास समितिले अस्पतालको प्रशासनिक प्रमुखका रूपमा कार्यकारी निर्देशकलाई नियुक्त गर्दछ । अस्पतालको दैनिक प्रशासन सञ्चालन गर्ने र अस्पताल विकास समितिले गरेका निर्णयको कार्यान्वयन गर्ने/गराउने जिम्मेवारी कार्यकारी निर्देशकको हुन्छ । कार्यकारी निर्देशकभन्दा तल मेडिकल डिभिजन बनाइएको छ ।

मेडिकल डिभिजनअन्तर्गत विभिन्न विभागहरू गठन गरिएका छन् । १२ वटा विभाग मातहतमा विभिन्न युनिट, वार्ड र शाखाहरूमार्फत समग्र अस्पतालको कार्यसञ्चालन प्रणाली व्यवस्थित गरिएको छ ।

निजामती कर्मचारी अस्पताल संगठन संरचना

२.३. मेडिकल डिभिजन

अस्पतालमा एउटा मेडिकल डिभिजन छ । कार्यकारी निर्देशकभन्दा तल रहने मेडिकल डिभिजनमा एक जना अस्पताल निर्देशक रहने व्यवस्था छ । मेडिकल डिभिजनमा निर्देशकसँगै विभागीय प्रमुखहरू पनि रहन्छन् । यस डिभिजनले अस्पतालका सेवा प्रवाह, दैनिक गर्नुपर्ने कामलगायतका विषयमा निर्णय लिन्छ र त्यसलाई कार्यान्वयन गर्छ । अस्पतालका सम्पूर्ण स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी गतिविधिहरू यही डिभिजनले सञ्चालन गर्छ ।

२.४. अस्पताल

गुणस्तरीय सेवासँगै फराकिलो ठाउँसहित आकर्षक बर्गेचा । उत्कृष्ट भौतिक संरचना । अत्याधुनिक उपकरण र सरसफाइ निजामती कर्मचारी अस्पतालका मुख्य विशेषता हुन् । हाल अस्पतालमा ३० वटा इमर्जेन्सीसहित ३ सय ९ शाय्या सञ्चालनमा छन् । निजामती कर्मचारी अस्पताल नेपालका प्रमुख ठूला अस्पतालहरूमध्येमा एक हो । अस्पताल ६७ रोपनी क्षेत्रफलमा फैलिएको छ । मास्टर प्लानअनुसार अझै पूर्वाधार विस्तारका योजनाहरू पाइपलाइनमा भएकाले अस्पतालको क्षमता अझै विस्तार हुनेछ । निकट भविष्यमै अस्पताललाई १ हजार शाय्यामा सञ्चालन गर्ने लक्ष्य राखिएको छ ।

निजामती कर्मचारी अस्पताल विशिष्टीकृत अस्पतालका रूपमा विकास भएपछि पूर्वको पशुपतिनगरदेखि पश्चिमको गड्ढाचौकीसम्म ७७ वटै जिल्लाका बिरामीहरू उपचारका लागि आउने गर्छन् । विशेषज्ञ ओपीडी सेवा लिनेदेखि विभिन्न अस्पतालबाट रेफर भएर पनि बिरामीहरू अस्पतालमा आउँछन् ।

अस्पतालमा विभिन्न विभागहरू सञ्चालनमा छन् । अस्पतालमा १ सय ३२ जना विशेषज्ञ चिकित्सक कार्यरत छन् । अस्पतालमा ५६ जना मेडिकल अधिकृत, २ सय ७० जना नर्सिङ

कर्मचारी, ९ सय ५२ जना पारामेडिक्स र ८६ जना अन्य कर्मचारी गरी कुल ६ सय ९६ जना कर्मचारी कार्यरत छन् । अस्पतालमा औसतमा दैनिक ओपीडी सेवा लिने बिरामीको सङ्ख्या १ हजार २ सय छ । आकस्मिक सेवा लिनेको सङ्ख्या दैनिक औसतमा ५० जना र दैनिक भर्ना हुने बिरामीको सङ्ख्या औसतमा २० जना हुन्छ । अस्पतालमा वार्षिक भन्डै चार हजारको शल्यक्रिया हुने गरेको छ । अस्पतालबाट बिरामीहरूले बोनम्यारो प्रत्यारोपण र जोर्नी प्रत्यारोपण सेवा पनि पाउने गरेका छन् ।

२.५. अस्पतालका सेवा

अस्पतालमा मुख्यतया आकस्मिक सेवा, बहिरङ्ग सेवा र अन्तरङ्ग सेवा उपलब्ध छ । अस्पतालले कार्डियोलोजी, ग्यास्ट्रोइन्टेरोलोजी, न्यूरोलोजी, हेमाटोलोजी, रेडियसन अड्कोलोजी, नेफ्रोलोजीजस्ता विशिष्टीकृत विशेषज्ञ सेवा सञ्चालन गरिरहेको छ । यस्तै, बहिरङ्ग सेवाअन्तर्गत मेडिकल, सर्जिकल, अर्थोपेडिक्स, मेडिकल अड्कोलोजी, अब्स./गाइनोकोलोजी, ईएनटी, डेन्टल, साइक्रोट्रिक, पेडियाट्रिक, डमाटोलोजी, अथालमिक (ऑँखा), फिजियोथेरेपी र हेमोडायलाइसिस सेवा उपलब्ध छन् ।

यसैगरी, अन्तरङ्ग सेवाअन्तर्गत मेडिकल, सर्जिकल, अब्स./गाइनोकोलोजी, पेडियाट्रिक, अर्थोपेडिक्स, आइसोलेसन, आईसीयू, एनआईसीयू, पीआईसीयू, ईएनटी, शल्यक्रिया, पोस्ट अपरेसन सेवा दिइरहेको छ । यस्तै, मेडिको लिगल सेवा पनि अस्पतालमा उपलब्ध छ । पेन विलनिक सेवा सञ्चालन गरिरहेको अस्पतालले हालै मात्र परम्परागत चिनियाँ चिकित्सा अन्तर्राष्ट्रिय निदान तथा उपचार केन्द्र सञ्चालनमा ल्याएको छ, जसबाट अकृपन्चर, पेन

म्यानेजेमन्ट, क्रोनिक इलाजको उपचार, हिलिङ सेवा प्रवाह हुन्छ । त्यसबाहेक अस्पतालले विशिष्टीकृत सेवाअन्तर्गत बोनम्यारो प्रत्यारोपण र जोर्नी प्रत्यारोपण पनि गरिरहेको छ ।

अस्पतालले आमा शिशु सुरक्षा किलनिक, खोप कार्यक्रम, परिवार योजना, पोषण पुनःस्थापना गृह, आमाबाट बच्चामा सर्ने एचआईभी नियन्त्रण कार्यक्रम (पीएमटीसिटी), ए.आर.टी., ओ.एस.टी., गर्भपतन सेवा, सामाजिक सेवा इकाईबाट प्रदान गरिने सेवाजस्ता जनस्वास्थ्यका कार्यक्रमहरू पनि सञ्चालन गरिरहेको छ । स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रम भने पाइपलाइनमा छ ।

निदानात्मक तथा अन्य स्वास्थ्य सेवाहरू अस्पतालमा उपलब्ध छन् । जसमा प्रयोगशाला सेवा, सिटी स्क्यान, एमआरआई, एमआरसीपी, एक्स-रे, अल्ट्रा साउन्ड, ईसीजी/इइजी/पीएफटी/ईएमजी, इको कार्डियोग्राफी, इन्डोस्कोपी, क्लोनस्कोपी, स्पीच थेरापी, हल्टर मोनिटर र ट्रेड मिल टेस्ट रहेका छन् । माइक्रोबायोलोजी, इम्युनोलोजी, बायोकेमेस्ट्री, हेमाटोलोजी, फ्लोसाइट्रोमेट्रीसहितको मोलिक्युलर तथा जेनेटिक अत्याधुनिक प्रयोगशाला, पीसीआर प्रयोगशालाबाट अस्पतालले सेवा दिइरहेको छ । यसका अलावा रेडियोथेरापी सेवा पनि अस्पतालमा उपलब्ध छ ।

२.६. विभागहरू

अस्पतालमा विशिष्टीकृत र विशेषज्ञ सेवा प्रदानका लागि विभिन्न विभागहरू छन् । अस्पतालमा १२ वटा विभागमार्फत सेवा प्रवाह हुँदै आएको छ । जसमध्ये ११ वटा मेडिकल विभाग हुन् भने

१०

एचडियु
बेड

११

आईसीयु
बेड

३

पीआईसीयु
बेड

एक विभागले अस्पतालको प्रशासन तथा वित्तका कामहरू हेर्दै आएको छ । यसबाहेक अस्पतालमा फिजियोथेरापी र फार्मसी गरी दुईवटा छुट्टै युनिटहरू पनि मेडिकल डिभिजनअन्तर्गत छन् ।

२.३.१. इन्टरनल मेडिसिन (Department of Medicine)

निजामती कर्मचारी अस्पतालको मुख्य विभाग हो-इन्टरनल मेडिसिन । यो विभागअन्तर्गत विभिन्न ९ वटा युनिटहरू छन् । जसमा इन्टरनल मेडिसिन, कार्डियोलोजी, नेफ्रोलोजी, इन्डोक्राइनोलोजी, न्युम्याटोलोजी, पल्मोनोलोजी, ग्यास्ट्रोइन्टेरोलोजी, न्यूरोलोजी, विलनिकल हेमाटोलोजी, विकिरण अड्कोलोजी, डर्माटोलोजी, साइक्र्याट्रिक, मेडिकल अड्कोलोजी, क्रिटिकल केयर मेडिसिन, विलनिकल जेनेटिक्स, इन्फेक्शन्स डिजिज युनिट रहेका छन् ।

२.३.२. एनेस्थेसियोलोजी विभाग (Department of Anesthesiology)

एनेस्थेसियोलोजी विभाग निजामती कर्मचारी अस्पतालको अर्को महत्त्वपूर्ण विभागका रूपमा रहेको छ । प्रि-एनेस्थेटिक कन्सल्टेसन र पेन विलनिक यो विभागअन्तर्गत पर्छन् । अस्पतालका उत्कृष्ट विभागहरूमध्येमा एनेस्थेसियोलोजी विभाग पनि एक हो । यस विभागलाई शल्यक्रियाका लागि अत्यावश्यक विभाग मानिन्छ ।

२.३.३. परिवार चिकित्सा र आपत्कालीन विभाग (Department of Family Medicine & Emergency)

परिवार चिकित्सा विभाग र आपत्कालीन विभाग अस्पतालको मुटु हो । यो विभागअन्तर्गत नै सबैभन्दा बढी बिरामीले सेवा लिन्छन् । अस्पतालले २४सै घन्टा इमर्जेन्सी सेवा विशेषज्ञ चिकित्सकमार्फत प्रदान गर्दै आएको छ । विभागले सबै प्रकारका उमेर, लिङ्ग, रोग भएका बिरामीलाई विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्दै आएको छ । निजामती कर्मचारी अस्पतालले स्थापनाकालदेखि नै विशेषज्ञमार्फत इमर्जेन्सी सेवा प्रवाह गर्दै आएको छ । अस्पतालबाट गत आर्थिक वर्ष २०८०/८१ इमर्जेन्सी सेवा लिने बिरामीको सङ्ख्या १८ हजार ७ सय २७ रहेको थियो ।

२.३.४. सर्जरी विभाग (Department of Surgery)

निजामती कर्मचारी अस्पतालको सर्जरी विभागको नतिजा उत्कृष्ट छ । अनुभवी, सुपरस्पेसलाइज्ड जनशक्ति, अब्बल सर्जनहरू, नर्सहरू र पारामेडिक्सहरूसहितको ओटी टिम, आधुनिक

CHINA AID
FOR SHARED FUTURE

६

एनआईसीयु
बेड

३०

इमजेन्सी
बेड

८

शल्यक्रिया
कक्ष

११

डायलाइसिस
बेड

शल्यक्रिया कक्षले नै निजामती कर्मचारी अस्पतालको सर्जरी सेवालाई गुणस्तरीय बनाएको हो । यस विभागअन्तर्गत जनरल सर्जरी, युरोलोजी सेवा प्रवाह भइरहेको छ । न्यूरो सर्जरी, ग्यास्ट्रोइन्टेरोलोजी सर्जरी, ट्रान्सफ्लान्ट सर्जरी, अथाल्मोलोजी सर्जरी, कार्डियोथोरासिक युनिट विकास हुन बाँकी छ । यस विभागबाट आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा ३ हजार ६ सय २० जनाले शल्यक्रिया सेवा लिएका थिए ।

२.३.५. प्रसूति/स्त्री रोग विभाग (Department of Obs/Gynecology)

प्रसूति/स्त्री रोग विभागबाट अनुभवी विशेषज्ञ चिकित्सकहरूले सेवा प्रदान गर्दै आएका छन् । परिणाम नै मान्नुपर्छ, प्रसूति तथा स्त्री रोग विभागमा सेवा लिने वार्षिक बिरामीको सङ्ख्या औसतमा २५ हजारभन्दा बढी हुन्छ । आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा अस्पतालको यस विभागले २७ हजार ९ सय ६३ जनालाई सेवा दिएको थियो । प्रसूति सेवासँगै गाइने अड्कोलोजी र युरो अड्कोलोजीको उत्कृष्ट सेवाले अस्पतालको गरिमालाई उच्च बनाएको छ ।

२.३.६. अर्थोपेडिक्स विभाग (Department of Orthopedics)

अस्पतालको अर्थोपेडिक्स विभागले सामान्य अर्थोपेडिक्स सर्जरीदेखि विशिष्टीकृत अर्थोपेडिक्स सर्जरीसम्मका सेवाहरू प्रवाह गर्दै आएको छ । अस्पतालको यस विभागअन्तर्गत टोटल हिप रिप्लेसमेन्ट (टीएचआर) सर्जरीदेखि टोटल नि रिप्लेसमेन्ट (टीकेआर) सर्जरीसम्मका स्पेसियालिटी सेवाहरू बिरामीलाई दिँदै आएको छ । यसबाहेक यही विभागअन्तर्गत स्पाइन सर्जरी र अर्थोस्कोपी सर्जरीजस्ता महत्त्वपूर्ण सर्जरीसमेत हुँदै आएका छन् । आर्थिक वर्ष २०८०/०८१ मा यस विभागबाट २८ हजार ४ सय ४४ जनाले सेवा लिएका थिए । यो विभाग स्वास्थ्य सेवाका दृष्टिले उत्कृष्ट सेवा दिने विभागमा पर्छ । स्पाइन सर्जरीको पूर्ण विकास नभएकोले आवश्यक उपकरण थप गरी स्तर वृद्धि गर्नुपर्नेछ ।

२.३.७. रेडियोलोजी निदान र इमेजिङ विभाग

(Department of Radiology Diagnosis and Imaging)

अस्पतालको रेडियोलोजी निदान र इमेजिङ विभागअन्तर्गत अत्याधुनिक उपकरणहरूमार्फत सेवा प्रवाह हुँदै आएको छ । विभागले २ सय ५६ स्लाइसको सिटी स्क्यान मेसिन र थ्री टेस्ला एमआरआई मेसिनबाट सेवा दिँदै आएको छ । यस विभागले 'हाई इन्ड कलर डोपलर' अल्ट्रासाउन्ड सिस्टम (यूएसजी मेसिन)मार्फत अल्ट्रासाउन्ड सेवा बिरामीलाई उपलब्ध गराउँदै आएको छ । यसका साथै मेमोग्राफी, डेक्सा स्क्यान, डीआर एन्ड सीआर एक्स-रे सेवा अस्पतालको रेडियोलोजी निदान र इमेजिङ विभागले प्रवाह गरिरहेको छ । आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा यस विभागअन्तर्गत ५ हजार ८ सय ९७ जनाले सिटी स्क्यान, ४८ हजार ८ सय ११ जनाले अल्ट्रासाउन्ड, ३ हजार ९ सय ५३ जनाले एमआरआई र ७६ हजार ५ सय

२६ जनाले एक्स-रे सेवा लिएका थिए । सेवा प्रवाहका दृष्टिले यस विभागले आफूलाई उच्च स्थानमा राख्न सफल भएको छ ।

२.३.८. रोग विज्ञान विभाग (Department of Pathology)

स्वास्थ्य सेवाको मुख्य आधार नै स्वास्थ्य परीक्षणलाई मानिन्छ । स्वास्थ्य परीक्षणका लागि रोग विज्ञान विभागको अहम् भूमिका रहन्छ । निजामती कर्मचारी अस्पतालले अत्याधुनिक उपकरण भएको प्रयोगशालामार्फत यो सेवा प्रदान गर्दै आएको छ । रोग विज्ञान विभागअन्तर्गत माइक्रोबायोलोजी, इम्युनोलोजी, बायोकेमेस्ट्री, हेमाटोलोजी, फ्लोसाइट्रोमेट्रीसहितको अत्याधुनिक मोलिक्युलर तथा जेनेटिक प्रयोगशाला छन् । विभागअन्तर्गत नै पौसीआर ल्याबमा सञ्चालनमा छ । फ्लोसाइट्रोमेट्रीबाट एक्युट ल्युकेमियाको परीक्षण पनि यस विभागले गर्दै आएको छ । विभागअन्तर्गत बोनम्यारो स्टीम सेल ल्याब, ब्लड इराडियसन पनि हुँदै आएका छन् । आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा यस विभागअन्तर्गतको प्रयोगशालामा ११ लाख ४ हजार ९ सय ५८ विभिन्न नमुना जाँच तथा परीक्षण गरिएको थियो ।

२.३.९. बालरोग विभाग (Department of Pediatrics)

अस्पतालको बालरोग विभागले बालरोग सम्बन्धी अन्तरङ्ग र बहिरङ्ग सेवाहरू प्रदान गर्दै आइरहेको छ । आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा अस्पतालको यस विभागले ७२ हजार ७४ बालरोग विशेषज्ञ सेवा प्रवाह गरेको थियो । बालरोग विभागअन्तर्गत ९ शाय्याको जनरल, ६ शाय्याको एनआईसीयू र ३ शाय्याको पीआईसीयू सञ्चालनमा छ । जनशक्ति र पूर्वाधारको कमीले यो विभाग अपूर्ण नै छ तापनि सन्तोषजनक काम गरेको छ । अस्पतालले यो विभागअन्तर्गत बालरोग सम्बन्धी धेरैजसो सेवाहरू प्रदान गर्दै आएता पनि पूर्ण क्षमतामा विकास हुन सकेको छैन । ७ चैत २०८० मा तत्कालीन सञ्चीय मामिला तथा सामान्य प्रशासनमन्त्री भानुभक्त जोशीले ६ शाय्याको एनआईसीयू र ३ शाय्याको पीआईसीयुको उद्घाटन गरेपछि एक सक्षम

विभागको रूपमा विकास हुने क्रममा छ । भौतिक संरचना साधुरो भएकाले शाय्या संख्या चाहेर पनि कम राख्नु परेको छ ।

२.३.१०. दन्त चिकित्सा विभाग (Department of Dentistry)

दन्त चिकित्सा विभागले दाँतसम्बन्धी विभिन्न सेवाहरू प्रदान गर्दै आइरहेको छ । विभागबाट सामान्यतया रूट केनल, डेन्टल एक्स्ट्रोयाक्सन, स्केलिङलगायतका सेवाहरू प्रवाह हुँदै आएका छन् । आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा अस्पतालको यस विभागले १७ हजार ८ सय ७७ जनालाई दन्त सेवा उपलब्ध गराएको थियो । विशिष्टीकृत अस्पताल भए पनि निजामती कर्मचारी अस्पतालमा डेन्टल विभागको विकास अझै भइसकेको छैन । नाम मात्रैको यस विभागको विकासका लागि गर्नुपर्न थुप्रै कामहरू बाँकी नै छन् ।

२.३.११. नर्सिङ विभाग (Department of Nursing)

अस्पतालको ब्याक बोनका रूपमा रहेको नर्सिङ विभाग अन्तर्गत २ सय ७० जना नर्सिङ कर्मचारी कार्यरत छन् । नर्सिङ विभाग अन्तर्गत एक जना नर्सिङ सुपरभाइजर र पॉच जना एकिटड नर्सिङ सुपरभाइजर सेवारत छन् । यो विभाग अन्तर्गत इमर्जेन्सी, ओपीडी, अब्स/लेबर, पेडियाट्रिक वार्ड, स्पेसियालिटी, हेमाटो/बीएमटी, हाई केयर युनिट, मेडिसिन बी, मेडिसिन ए, अपरेसन थियटर, मेडिकल आईसीयू, सर्जरी, एसआईसीयू/पोस्ट अपरेटिभ वार्ड, अर्थोपेडिक्स, डायलाइसिस, अड्कोलोजी, सी.एस.एस.डी. लगायतका ठाउँहरूमा नर्सहरू कार्यरत रहन्छन् । यही विभाग अन्तर्गत हाउस किपिङ युनिटलाई पनि राखिएको छ ।

२.३.१२. प्रशासन र वित्त विभाग

अस्पतालको सम्पूर्ण आर्थिक र प्रशासनिक कार्यहरू यस विभागले सम्पादन गर्ने गर्छ । आर्थिक र प्रशासनिक कामहरू छुट्टाछुट्टै रूपमा सम्पादन गर्न विभाग अन्तर्गत दुईवटा शाखाहरू छन् । आर्थिक प्रशासन शाखाले अस्पतालका आर्थिक कार्यहरू गर्ने गर्छ भने प्रशासन शाखाले प्रशासनिक कामहरू हेर्ने गर्छ । प्रशासनिक कामलाई अझ मिहिन र सहज रूपमा पूरा गर्नका लागि आन्तरिक प्रशासन युनिट र अस्पताल प्रशासन युनिट गरी दुईवटा युनिट बनाइएको छ ।

सामान्य प्रशासन मन्त्रालयबाट आएका र अस्पताल विकास समितिबाट नियुक्त भएका कर्मचारीहरूबाट दैनिक कामकाज सञ्चालनमा आउँछ । अस्पताललाई चाहिने सम्पूर्ण उपकरण र सामाग्रीको खरिद प्रक्रिया, जिन्सी, स्टोर सबै यही शाखाबाट हुने गर्दछ । इन्जिनियरिङ मर्मत र निर्माण शाखा पनि यही अन्तर्गत पर्दछ ।

३

विशेष सेवा

३.१. विशेष सेवाहरू

निजामती कर्मचारी अस्पतालले विशिष्टीकृत सेवाहरू प्रदान गर्दै आएको छ । अस्पतालमा रेडियसन थेरापीदेखि जोर्नी र बोनम्यारो प्रत्यारोपणसम्मका विभिन्न विशिष्टीकृत सेवाहरू सञ्चालन हुँदै आएका छन् ।

३.१.१. घुँडा प्रतिस्थापन सेवा (Knee Replacement)

निजामती कर्मचारी अस्पतालको विशेष सेवा घुँडाको जोर्नी प्रत्यारोपण हो । अस्पतालले केही वर्षयता निरन्तर घुँडाको जोर्नी प्रत्यारोपण गरिरहेको छ । अस्पतालका अनुभवी चिकित्सकहरूको टिमले घुँडाको उपचार सेवा सरकारी अस्पतालमै प्रदान गरेपछि निम्न तथा मध्यम वर्गका बिरामीहरू लाभान्वित भएका छन् । निजी अस्पतालहरूमा यो सेवा महज्गो हुने भएकाले सर्वसाधारण तथा कम आय भएका बिरामीहरूका लागि अस्पतालको यो सेवा वरदान सावित भएको छ । अस्पतालले आर्थिक वर्ष २०८१/८२ मा ५५ जनाको घुँडाको जोर्नी प्रत्यारोपण गरेको छ भने हालसम्म ६३५ जनाको जोर्नी प्रत्यारोपण भइसकेको छ ।

३.१.२. बोनम्यारो प्रत्यारोपण सेवा

(Hematopoietic Stem Cell Transplantation (HSCT))

निजामती कर्मचारी अस्पतालको एक टोलीले अमेरिकाको युनिभर्सिटी अफ इलिनोइस (यूआईसी) सिकागोबाट नेपालमा अन्तर्राष्ट्रियस्तरको मापदण्डअनुसारको बोनम्यारो प्रत्यारोपणका लागि तालिम लियो । त्यही टोली फर्किएपछि २८ साउन २०७३ बाट बोनम्यारो ट्रान्सप्लान्ट निजामती कर्मचारी अस्पतालमा सुरु भएको हो । बोनम्यारो ट्रान्सप्लान्ट/स्टीम सेल ट्रान्सफ्युजन हुने निजामती कर्मचारी अस्पताल नेपालकै एक मात्र अस्पताल हो । बोनम्यारो ट्रान्सप्लान्टका लागि आवश्यक पर्ने ब्लड इराइडेटर, बोनम्यारो प्रत्यारोपण, सेफ्टी ब्लड बैंक, मोलिक्युलर ल्याब र क्यान्सर पत्ता लगाउने अत्याधुनिक मेसिन निजामती कर्मचारी अस्पतालसँग मात्र छ । विसं. २०७३ यता अस्पतालले निरन्तर यो सेवा उपलब्ध गराइरहेको छ । हालसम्म अस्पतालले १६१ जनाको बोनम्यारो ट्रान्सप्लान्ट गरिसकेको छ । निजामती कर्मचारी अस्पतालमा १० देखि १५ लाख रुपैयाँसम्म हुने बोनम्यारो ट्रान्सप्लान्टलाई संसारकै सस्तो बोनम्यारो ट्रान्सप्लान्ट मानिन्छ ।

३.१.३. रगत विकिरण सेवा (Blood Irradiation)

रगतमा रोग प्रतिरोधात्मक क्षमता कम भएका बिरामीहरूलाई रगत प्रतिरोधी सेलहरू प्रत्यारोपण गर्नुपूर्व ती सेलहरूलाई इनएकिटभ बनाउनका लागि गरिने रगत विकिरण सेवा निजामती अस्पतालले दिँदै आएको छ । ग्राफ्ट भर्सेस होस्ट डिजिज नलाग्न दिनको लागि यो प्रविधि अनिवार्य हुने गर्दछ । लड्ड इराइडेटर बोनम्यारो ट्रान्सप्लान्टका लागि आवश्यक उपकरण हो ।

३.१.४. नाक, कान, घाँटी सेवा

निजामती कर्मचारी अस्पतालले नाक, कान, घाँटीको उपचार सेवा पनि दिइरहेको छ । यसले अस्पतालको सेवा विस्तार गर्नुका साथै बिरामीलाई ईएनटी सेवाका लागि अन्यत्र जानुपर्ने बाध्यता अन्त्य भएको छ । अहिले अनुभवी विशेषज्ञमार्फत प्रवाह भइरहेको यो सेवा लिने बिरामीको संख्या पनि बढ़दै गएको छ ।

३.१.५. आँखा सेवा

अस्पतालको नवीनतम् सेवामा पर्छ—आँखा सेवा । असार २०७९ बाट अस्पतालले आँखाको विशिष्टीकृत सेवा उपलब्ध गराउने उद्देश्यका साथ तिलगड्गा आँखा प्रतिष्ठानसँग सहकार्य गरेर यो सेवा सुरु गरेको हो । निकट भविष्यमै अस्पतालले आँखाको क्याट्याक्ट सर्जरी सेवा सुरु गर्ने लक्ष्य राखेको छ । अस्पतालले आँखा सेवाअन्तर्गत बिरामीहरूलाई निःशुल्क चश्मा पनि उपलब्ध गराउँदै आएको छ

३.१.६. आणविक सेवा (PCR)

३० मङ्ग्सिर २०७७ मा निजामती कर्मचारी अस्पतालमा पीसीआर प्रयोगशाला स्थापना गरिएको हो । नेपालका थोरै अस्पतालमा रहेको सुविधासम्पन्न पीसीआर प्रयोगशाला यस अस्पतालमा पनि रहेको छ । कोम्भि-९९ को परीक्षण एकदमै कम मात्र प्रयोगशालामा हुने बेलामा अस्पतालले आम सर्वसाधारणको

पीसीआर परीक्षणमा सहज पहुँचका लागि सहयोगी भूमिका निर्वाह गरेको थियो । अहिलेसम्म निजामती कर्मचारी अस्पतालको अत्याधुनिक पीसीआर प्रयोगशालाबाट हजारौंको परीक्षण भइसकेको छ । निजामती कर्मचारी अस्पतालका तत्कालीन अध्यक्ष तथा मुख्यसचिव मुख्यसचिव शंकरदास बैरागीबाट निजामती कर्मचारी दिवसको उपलक्ष्यमा विधिवत उद्घाटन गरेर पीसीआर ल्याब सञ्चालनमा ल्याइएको हो ।

३.१.७. चुम्बकीय अनुनाद र इमेजिङ परीक्षण (3T MRI)

वि.सं. २०८० असारदेखि निजामती कर्मचारी अस्पतालले थ्री टेस्ला एमआरआई सेवा दिँदै आएको छ । अस्पतालले अत्याधुनिक मेसिनबाट प्रवाह गर्दै आएको यो सेवा अस्पतालको विशेष सेवा पनि हो । अस्पतालमा दैनिक औसतमा १०-१५ जनाले एमआरआई सेवा लिँदै आएका छन् । आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा ३ हजार ९ सय ५३ जनाले एमआरआई सेवा लिएका थिए ।

हालसम्म नेपालका सरकारी अस्पतालहरूमध्येमा उत्कृष्ट परीक्षण रिजल्ट दिने उपकरण यही हो ।

३.१.८. डेक्सा स्क्यान (DEXA)

अस्पतालले एक वर्षयता डेस्का स्क्यान सेवा दिइरहेको छ । यो सेवा लिने बिरामीको सङ्ख्या कम भए पनि धेरैजसो अस्पतालमा उपलब्ध नभएकाले यो विशेष सेवा हो । हड्डीको मजबुती र फ्रायाक्वरको सम्भावना थाहा पाउने लिनुपर्ने यो सेवा अन्य धेरै सरकारी अस्पतालमा पनि उपलब्ध छैन ।

निजामती कर्मचारी अस्पतालमा दैनिक दुई जनाले यो सेवा लिने गर्दैन् ।

३.१.९. मिर्गोला डायलाइसिस सेवा (Kidney Dialysis)

जीवनशैली, खानपान तथा अस्वस्थकर जीवनशैली र दीर्घरोगहरू (उच्च रक्तचाप, मधुमेह)लगायतका कारण मिर्गोला रोगका बिरामीको सङ्ख्या दिनदिनै बढिरहेको छ ।

अस्पतालहरूमा मिर्गीला बिग्रेपछि गरिने डायलाइसिस सेवामा पालो पाउन हम्मे छ । यही समस्यालाई मध्यनजर गर्दै निजामती कर्मचारी अस्पतालले ३ असार २०८१ मा सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयका सचिव मुकुन्दप्रसाद निरौलबाट डायलाइसिस सेवाको उद्घाटन गराई सेवा सञ्चालनमा ल्याउन सफल भएको हो । अस्पतालले स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या

मन्त्रालयबाट प्राप्त १० वटा मेसिनबाट अहिले डायलाइसिस सेवा प्रदान गर्दै आएको छ । हाल दुई सिफ्टमा सञ्चालन गरी दैनिक निःशुल्क यो सेवा लिने बिरामीको सङ्ख्या १८ जना छ । अस्पतालको निकट भविष्यमै डायलाइसिस सेवाको क्षमता विस्तार गर्ने योजना छ ।

३.१.१०. अत्याधुनिक मोड्युलर आईसीयू सेवा (Advanced ICU)

१५ वैशाख २०८० मा चीन सरकारले निर्माण गरेको नयाँ सर्जिकल भवन हस्तान्तरण भयो । त्यही सर्जिकल भवनमा अस्पतालले १५ वैशाख २०८० देखि नै नयाँ मोड्युलर आईसीयू सञ्चालनमा ल्यायो । १२ शय्याको उक्त अत्याधुनिक मोड्युलर आईसीयू क्रिटिकल बिरामीहरूको उपचारका लागि उपयोगी भएको छ । विशेष किसिमको यो आईसीयू सेवा सरकारी अस्पतालमा सञ्चालनमा

आएसॅंगै चर्को शुल्क तिरेर निजी अस्पतालमा जानुपर्ने सर्वसाधारण बिरामीको बाध्यता अन्त्य भएको छ र यो नेपालकै उत्कृष्ट MICU सेवा दिने केन्द्रका रूपमा रहेको छ ।

३.१.११. विकिरण थेरापी सेवा (Radiation Therapy)

क्यान्सरका बिरामीको उपचारका लागि महत्वपूर्ण मानिन्छ- विकिरण थेरापी सेवा । मेसिन राख्ने सुरक्षित बड्कर बनाउने जनशक्तिको नेपालमा कमी, जडान गर्ने ठाउँको निरन्तर परीक्षण, मेसिन ढुवानी गर्न उत्तिकै सास्ती, ढुवानी भइसकेपछि एक वर्षको कठिन जडान प्रक्रिया र रेडियसन मापदण्ड पूरा नगरेसम्म सेवा सञ्चालन गर्न नपाइनेजस्ता तमाम कठिनाइका बाबजुद पाँच वर्षको निरन्तरको प्रयासपछि अस्पतालले यो सेवा सुरु गर्न सम्भव भएको हो ।

यो सेवा निजामती कर्मचारी अस्पतालका लागि ठूलो गैरव गर्ने सेवा बन्न पुगेको छ ।

२ मङ्गसिर २०८१ मा निजामती कर्मचारी अस्पताल विकास समितिका अध्यक्ष तथा नेपाल सरकारका मुख्य सचिव एकनारायण अर्यालले यस सेवाको उद्घाटन गरेका हुन् । अस्पतालले २२ करोड रुपैयाँको अत्याधुनिक 'लिनियर एक्कलरेसन (लिन्याक) मेसिन'बाट रेडियसन थेरापी सेवा प्रदान गरिरहेको छ । यसअघि यो सेवा लिन बिरामीहरूले ठूलो समस्या भेल्नु परिरहेको थियो । रेडियसन थेरापी सेवा निजामती कर्मचारी अस्पताल सुचारू भएसँगै विपन्न, गरिब र सर्वसाधारण बिरामीले पनि सहुलियतमा सेवा लिन पाएका छन् । हाललाई दैनिक २० जना बिरामीलाई सेवा दिन सक्ने क्षमता भएता पनि २४ सै घन्टा सञ्चालनमा ल्याएर सेवा दिनका लागि दुईवटा मेसिन खरिद गरी जडान गर्नुपर्ने चुनौती अगाडि तेसिएर रहेको छ । उक्त कार्य सम्पन्न गर्न सकेमा एक दिनमा ७०-१०० जनाले यो सेवा पाउनेछन् भने अन्यत्र रेफर भई जानेको संख्या घट्नेछ । यसले विदेश जाने मनग्य रकम पनि स्वदेशमै रोक्नेछ ।

३.१.१२. मेमोग्राफी (Mammography)

निजामती कर्मचारी अस्पतालमा स्थापनाकालदेखि नै मेमोग्राफी सेवा सुरु गरिएको थियो । महिलाहरूको स्तन क्यान्सर परीक्षणका लागि महत्वपूर्ण रहेको यो सेवा बीचमा ४ वर्षजति रोकियो । तर, पछिला चार वर्षयता यो सेवा नियमित छ । अस्पतालले औसतमा दैनिक पाँच जनाको मेमोग्राम गर्दै आएको छ । हाल स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयबाट २०८१ भाद्रमा प्राप्त अत्याधुनिक थी ढी मेमोग्राफी मेसिनबाट सेवा सञ्चालन भइरहेको छ ।

३.१.१३. सिटी स्क्यान (CT Scan)

अस्पतालको विशेष सेवामा पर्छ- सिटी स्क्यान सेवा । अस्पतालले २ सय ५६ स्लाइस जीई मोडलको अत्याधुनिक सिटी स्क्यान मेसिनमार्फत यो सेवा बिरामीलाई प्रदान गर्दै आएको छ । निजामती कर्मचारी अस्पतालमा हाल दैनिक औसतमा १६-२० वटा सिटी स्क्यान हुने गरेका छन् । वि.सं.

२०८०/८१ मा अस्पतालले ५ हजार ८ सय ९७ जनालाई सिटी स्क्यान सेवा दिएको थियो ।

३.१.१४. इकोकार्डियोग्राफी (Ecocardiography)

मुटुको परीक्षणका लागि महत्वपूर्ण मानिने इकोकार्डियोग्राफी सेवा पनि सिभिल अस्पतालले दिँदै आएको छ । अस्पतालमा यो सेवा स्थापनाकालदेखि नै सञ्चालनमा छ । अस्पतालमा दैनिक औसतमा २५ जनाले इकोकार्डियोग्राफी सेवा लिने गरेका छन् ।

३.१.१५. इन्डोस्कोपी / कोलोनोस्कोपी (Endoscopy and Colonoscopy)

निजामती कर्मचारी अस्पतालमा पेट र आन्द्रा सम्बन्धी विशेष जाँच सेवाका रूपमा इन्डोस्कोपी र कोलोनोस्कोपी सेवा पनि उपलब्ध छ । पेट र आन्द्रा सम्बन्धी रोगहरू पत्ता लगाउनका लागि इन्डोस्कोपी र कोलोनोस्कोपीजस्ता विशेष जाँचहरू गरिन्छ । पेट र आन्द्रामा रहेको रक्तअल्पता, क्यान्सर, अल्सर पत्ता लगाउन गरिने मुख्य परीक्षण विधि यही हो । अस्पतालले नियमित रूपमा इन्डोस्कोपी र कोलोनोस्कोपी परीक्षण सेवा सस्तो शुल्कमा बिरामीहरूलाई उपलब्ध गराइरहेको छ । पेट र आन्द्राको सुरुको अवस्थाको क्यान्सर, ट्युमर, पोलिभहरू यही प्रविधीबाट निकाल सकिन्छ भने रक्तस्राव पनि बन्द गर्न सकिन्छ ।

३.१.१६. अक्सिजन प्लान्ट (Oxygen Plant)

निजामती कर्मचारी अस्पतालमा कोभिड-१९ महाव्याधिअधिसम्म दैनिक ५० सिलिन्डर उत्पादन गर्ने अक्सिजन प्लान्ट सञ्चालनमा थियो । जसका कारण कहिलेकाहीं बाहिरबाट समेत अक्सिजन किन्नुपर्ने बाध्यता थियो । तर, कोभिड-१९ का सुरुवाती दिनहरूमा त अस्पतालका कर्मचारीहरू अक्सिजन आपूर्ति कम भएकोले खोज्नकै

लागि भाँतारिनु पन्यो । यही समस्यालाई सम्बोधन गर्न विसं. २०७८ मा अस्पतालले सूर्य नेपालको सहयोगमा दैनिक ३ सय ५० सिलिन्डर उत्पादन गर्ने अक्सिजन प्लान्ट स्थापना भयो । भन्डै साढे तीन करोड रुपैयाँ लगानीमा अक्सिजन प्लान्ट स्थापना भएसँगै अस्पतालसँग दैनिक नयाँबाट ३ सय ५० र पुरानोबाट ५० सिलिन्डर गरी ४ सय सिलिन्डर अक्सिजन उत्पादन गर्ने क्षमता वृद्धि भयो । एक बिग्रेमा अर्कोबाट उत्पादन गरेर काम चलाउन सकिन्छ । अस्पताल अहिले अक्सिजनमा आत्मनिर्भर भएको छ ।

३.१.१७. परम्परागत चिनियाँ चिकित्सा अन्तर्राष्ट्रिय निदान तथा उपचार केन्द्र

निजामती कर्मचारी अस्पतालमा ८ पुस २०८१ मा सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासनमन्त्री राजकुमार गुप्ता र चिनियाँ राजदूत चेन सोडले संयुक्त रूपमा परम्परागत चिनियाँ चिकित्सा अन्तर्राष्ट्रिय निदान तथा उपचार केन्द्रको उद्घाटन गरे । हजार वर्ष पुरानो परम्परागत चिनियाँ चिकित्सा सेन्टरको निजामती अस्पतालमा स्थापना भएपछि नेपाली बिरामीले पनि यसको लाभ लिन पाउनेछन् । सेन्टरबाट अकुपन्चर, पेन म्यानेजमेन्ट, क्रोनिक इलनेसको उपचार, हिलिडलगायतका सेवा दिने प्रवाह गरिरहेको छ । अन्तर्राष्ट्रियस्तरको केन्द्रका रूपमा यसलाई विकास गर्ने लक्ष्य राखिएको छ ।

३.२. चिकित्सा उपकरणहरू

निजामती कर्मचारी अस्पतालसँग विभिन्न अत्याधुनिक मेडिकल उपकरणहरू छन् । उक्त उपकरण र सामग्रीहरूमध्ये केही महत्वपूर्ण उपकरण तथा सामग्री तल सूचीमा उल्लेख गरिएको छ ।

सिरी स्वयान	अफेरेसिस मेसिन
थी ठेस्ला एमआरआई	फ्लोसाइटोगेट्री मेसिन
रेडियोथेरेपी मेसिन (लिन्याक)	नोर्डन आईसीयू मोनिटोर
क्रिइनी डाइलाइसिस मेसिनहरू	नोलिवच्युलर ल्याब
यूएसजी मेसिनहरू	थीडीफोरक्ले ओटी टावर
इकोकार्डियोग्राफी मेसिन	ब्रोन्कोस्कोपी मेसिन
एवस-रे मेसिनहरू	इन्होस्कोपी, कॉलोनोस्कोपी,
बोन मिगिरल डेनसिटोगेट्री मेसिन	ड्रेनोस्कोपी मेसिन
पीसीआर मेसिन	पीसीआर ल्याब
डलड इरेडिच्युटर	गाइक्रोबायोलॉजी ल्याब
फोरके टावर वर्कस्टेसन्स	लेजर ट्रिटमेन्ट मेसिन

8

चिकित्सा शिक्षा

८.१. शैक्षिक कार्यक्रम

निजामती कर्मचारी अस्पतालले स्वास्थ्य सेवासँगै चिकित्सा शिक्षात्पर्को यात्रा अगाडि बढाएको छ । पहिलो पटक वि.सं. २०७९ सालमा चिकित्सा विज्ञान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान (न्याम्स)बाट २० सिट क्रिटिकल केयर नर्सिङ बीएनएसमार्फत चिकित्सा शिक्षा अध्यापन गराउने स्वीकृति प्राप्त गरेर ५ असार २०८० मा तत्कालीन मुख्य सचिव बैकुण्ठ अर्यालले नर्सिङ क्याम्पस उद्घाटन गरी नर्सिङ अध्ययन गराउन सफल भयो । त्यसपछि ऋमशः अस्पतालले न्याम्सअन्तर्गत नै बीएस्सी नर्सिङ कार्यक्रम सुरु गरेर शैक्षिक जनशक्ति विकासमा पनि आफूलाई अगाडि बढाउँदै लगेको छ । अहिले अस्पतालमा ब्याचलर इन नर्सिङमा ३८ जना र बीएस्सी नर्सिङ ४० जना विद्यार्थी अध्ययनरत छन् ।

उसो त अस्पताल वि.सं. २०७२ सालदेखि नै चिकित्सा विज्ञान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान (न्याम्स)अन्तर्गत एमडी/एमएसका रेजिडेन्टहरूका लागि ट्रेनिङ सेन्टरका रूपमा विकसित हुँदै गएको छ । अस्पतालमा एफसीपीएस फेलोसीप कार्यक्रम पनि सञ्चालनमा थियो । अहिले निजामती अस्पतालले न्याम्सअन्तर्गत डीएम हेमाटोलोजी, एमडी हेमाटोलोजी, एमडी अब्स/गाइनोकोलोजी, एमडी रेडियसन अड्कोलोजी, एमएस सर्जरी, एमएस अर्थोपेडिक्स ६ वटा विषयमा स्पेसलाइज्ड र सुपरस्पेसलाइज्ड जनशक्तिको ट्रेनिङ सेन्टरका रूपमा छ ।

८.२. शैक्षिक जनशक्ति

निजामती कर्मचारी अस्पतालमा चिकित्सा विज्ञान राष्ट्रिय प्रतिष्ठानअन्तर्गत ट्रेनिङ सेन्टरका रूपमा डीएम, एमडी/एमएस कार्यक्रम सञ्चालनमा छ र न्याम्सअन्तर्गत नै बीएन र बीएस्सी नर्सिङ शैक्षिक कार्यक्रमका चलिरहेको छ । जसका लागि अस्पतालसँग सशक्त शैक्षिक जनशक्तिको टिम छ । अस्पतालमा ४ जना प्राध्यापक, ९ जना सह-प्राध्यापक र १० जना उप-प्राध्यापकको टिम छ । नर्सिङ्गतर्फ अस्पतालले एक जना क्याम्पस प्रमुखको व्यवस्था पनि गरेको छ । ठूलो प्रयत्नपछि न्याम्सले चिकित्सकहरूलाई ५५ वटा र नर्सिङ्गतर्फ २८ वटा एकेडेमिक पोस्ट सुनिश्चित गरी निजामती कर्मचारी अस्पताललाई शिक्षण अस्पतालमा विकास गर्न ठूलो सहयोग प्रदान गरेको छ ।

८.३. अनुसन्धान

निजामती कर्मचारी अस्पतालले अध्ययन-अनुसन्धानमा पनि योजनाबद्ध रूपमा काम गरिरहेको छ । अध्ययन-अनुसन्धानका कामहरू अगाडि बढाउनका लागि अस्पतालले ११ सदस्य रहेको इन्स्टिच्युसनल रिभ्यु कमिटी (IRC) गठन गरेको छ । अस्पतालको इन्स्टिच्युसनल रिभ्यु कमिटीमा प्रमुख अध्यक्ष रहन्छन् । त्यसबाहेक १ जना सदस्य सचिव र १ जना सदस्य यस कमिटीमा छन् ।

कमिटीअन्तर्गत सम्पादन बोर्ड क्रियाशील छ । जसले राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय एवं अस्पतालका जर्नलहरूमा प्रकाशित हुने अनुसन्धानमूलक लेखहरू प्रकाशित गर्न योग्य भए-नभएको हेर्छ । ती लेखहरूलाई सम्पादन गरेर राय धारणा दिने र प्रकाशनका लागि योग्य बनाउन काम पनि त्यही सम्पादन बोर्डले गर्छ । ३ वैशाख २०८० मा अस्पतालले पहिलो अनुसन्धान जर्नल विमोचन गरेको थियो ।

अहिलेसम्म अस्पतालले प्रकाशन गर्ने (Civil Medical Journal)को तीनवटा अड्क प्रकाशित भइसकेको छ भने अर्को अड्क प्रकाशनको तयारीमा छ । अस्पतालका हालसम्म भन्दै २० वटाजति अनुसन्धान विभिन्न राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय जर्नलहरूमा प्रकाशित भइसकेका छन् ।

८.८. संस्थागत सम्बन्ध

अस्पतालले विभिन्न स्वदेशी तथा विदेशी स्वास्थ्य संस्थाहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्दै आएको छ । निजामती अस्पतालको स्थापना नै जनवादी गणतन्त्र चीनको सहयोगमा भएको हो । त्यसबाहेक अस्पतालले चिकित्सा विज्ञान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान (न्याम्स)सँगको सहकार्यमा स्पेसियालिटी, सुपर स्पेसियालिटी र नर्सिङ्जस्ट्टा चिकित्सा विज्ञानका कार्यक्रमहरू चलाइरहेको छ ।

अस्पतालले त्यसबाहेक काठमाडौं महानगरपालिकासँग सहकार्य गरेर स्वास्थ्य सेवाका क्षेत्रमा काम गरिरहेको छ । अस्पताल देशभरका हब अस्पतालसँग जोडिएको छ । आँखाको विशिष्टीकृत सेवाका लागि अस्पतालले तिलगड्गा आँखा प्रतिष्ठानसँग सम्झौता गरेर काम गर्दै आएको छ ।

रु

अखको बाटो

५.१. आगामी योजना

निजामती कर्मचारी अस्पताल सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयअन्तर्गत स्वायत्त स्वास्थ्य संस्था हो । तेस्रो विश्वका देशहरूमा गुणस्तरीय र सर्वसुलभ स्वास्थ्य सेवा अझै सर्वसाधारणको पहुँच बाहिर छ । नेपालले संविधानतः स्वास्थ्यलाई मौलिक हकका रूपमा राखेता पनि त्यो व्यावहारिक रूपमा कार्यान्वयनमा आउन सकेको छैन । राज्यको कम लगानी, अस्पताल र जनशक्तिको कमी यसका प्रमुख कारण हुन् ।

निजामती कर्मचारी अस्पताल बहालवाला र निवृत्त निजामती कर्मचारी र तिनका परिवारलाई स्वास्थ्य सेवा दिन विभागीय अस्पतालका रूपमा स्थापना भएको हो । तर, संविधानतः प्रबन्ध गरिएको मौलिक हकको व्यवस्थालाई व्यावहारिक रूपमा कार्यान्वयनमा त्याउन यस अस्पतालको पनि महत्त्वपूर्ण भूमिका छ । परिणाम, अहिले निजामती कर्मचारीसँगै सर्वसाधारणका लागि पनि निजामती कर्मचारी अस्पताल भरोसायोग्य स्वास्थ्य संस्था बन्न पुगेको छ । अस्पतालप्रतिको आम मानिसको आशा, भरोसाका कारण अस्पतालले सेवा विस्तार, भौतिक पूर्वाधार र उपकरणको बढोत्तरी, जनशक्ति विकासजस्ता विषय पनि अगाडि बढाउँदै लैजानुपर्ने आवश्यकता टड्कारो बन्दै गएको छ ।

अस्पताललाई केही वर्षमै १ हजार शाय्याको विशिष्टीकृत अस्पतालमा स्तरोन्नति गर्नका लागि आवश्यक भौतिक पूर्वाधारको तयारी गतिका साथ अगाडि बढाउनुपर्ने देखिन्छ । त्यसका लागि जनवादी गणतन्त्र चीनको सहयोगमा बन्ने भनिएका दुईवटा भूमिगतसहितका ८ तला भवनसहितको पूर्वाधार निर्माण समयमै अगाडि बढाउनुपर्नेछ । १ हजार शाय्यामा स्तरोन्नति गरेर सेवा प्रवाह गर्नुपूर्व अस्पताललाई २-३ वर्षभित्रै ७ सय शाय्यामा लैजानुपर्नेछ । अस्पतालको क्षमता विकाससँगै अहिले दैनिक ओपीडीमा १ हजार २ सय बिरामीलाई सेवा दिइरहेको अस्पतालमा दैनिक ओपीडीमै २ हजार ५ सय जना पुग्नेछ । अस्पतालको अन्तरङ्ग सेवा प्रवाह क्षमतामा पनि ठूलो कायापलट हुनेछ ।

अस्पतालको स्तरोन्नतिसँगै बहु-विशेषज्ञता केन्द्र (Multi-Specialty Centre)को स्थापना गर्नुपर्ने अहिलेको प्रमुख आवश्यकता देखिन्छ । स्थापनाकालदेखि नै विशेषज्ञ सेवा प्रवाह गरिरहेको अस्पताल भएका कारण निजामती कर्मचारी अस्पताललाई अर्को उचाइमा लैजानका लागि पनि बहु-विशेषज्ञता केन्द्रको स्थापना जरूरी भइसकेको छ । बदलिँदो समयको गति र परिवर्तित वर्तमान समयमा बहु-विशेषज्ञता केन्द्रको स्थापनाबिना बजारमा प्रतिस्पर्धा गर्न पनि गाहो छ । त्यसकारण अस्पतालमा नयाँ उचाइमा लैजानका लागि बहु-विशेषज्ञता केन्द्र जतिसकदो चाँडो स्थापना गर्नका लागि पहलकदमी अगाडि बढाउन आवश्यक भइसकेको छ ।

अस्पतालले न्याम्सको ट्रेनिङ सेन्टरका रूपमा डीएम हेमाटोलोजी, एमडी हेमाटोलोजी, एमडी अब्स/गाइनोकोलोजी, एमडी रेडियसन अड्कोलोजी, एमएस सर्जरी, एमएस अर्थोपेडिक्स

६ वटा विषयमा स्पेसलाइज्ड र सुपरस्पेसलाइज्ड कार्यक्रम, बीएन र बीएस्सी नर्सिङ चिकित्सा शिक्षाका कार्यक्रम चलाइरहेको छ । अस्पताललाई निकट भविष्यमै स्वायत्त शैक्षिक संस्थाका रूपमा विकास गर्न सकिने प्रशस्त सम्भावना छन् ।

बिरामीको चाप, भौतिक संरचना, फ्याकल्टीजस्ता विषयले निजामती कर्मचारी अस्पताललाई स्वायत्त शैक्षिक संस्थाका रूपमा विकास गर्न सकिने अवसर छ । सुरुमा सुपर स्पेसियालिटी एकेडेमिक बनाउने र पछि त्यसलाई प्रतिष्ठानका रूपमा विकास गर्ने योजनामा काम अगाडि बढाउनुपर्ने आवश्यकता छ । तर, भौतिक पूर्वाधारलगायतका यावत् समस्याहरूलाई समयमै समाधान गरेर मात्रै उक्त लक्ष्य हासिल गर्न सकिनेछ ।

अहिले मुलुकमै एक मात्र बोनम्यारो प्रत्यारोपण गर्ने अस्पताल निजामती कर्मचारी अस्पताल हो । भन्डै आठ वर्षको अवधिमा अस्पतालले १ सय ६१ जनाको बोनम्यारो प्रत्यारोपण गरिसकेको

छ । बोनम्यारो प्रत्यारोपणसँगै जोर्नी प्रत्यारोपण पनि अस्पतालको सफल कार्यक्रमभित्र पर्छ । आगामी दिनमा बोनम्यारो र जोर्नी प्रत्यारोपणलाई व्यवस्थित गर्दै जानुपर्ने देखिन्छ । त्यसबाहेक मिर्गीला, हर्ट एन्ड लडलगायतका अड्ग प्रत्यारोपणका लागि अस्पतालमा 'अड्ग प्रत्यारोपण केन्द्र' स्थापना गरेर अधि बद्न सक्ने सम्भावनाहरू छन् । यसले अस्पताललाई आर्थिक रूपमा सबल बन्न सघाउ पुऱ्याउने देखिन्छ ।

नेपालकै पहिलो मुटु तथा फोक्सो प्रत्यारोपण केन्द्रमा विकास गर्ने काम अगाडि बढिरहेको छ । आर्थिक वर्ष २०८२/८३ को नीति तथा कार्यक्रममा यो विषय पार्ने गरी निजामती कर्मचारी अस्पताल विकास समिति बोर्डले समेत पास गरिसकेको छ ।

अस्पतालमा कार-टी सेल ल्याब स्थापना गरी स्टीम सेल थेरापी सञ्चालन गर्ने योजनामा काम भइरहेको छ । यो बोनम्यारो प्रत्यारोपणभन्दा बढी उपयोगी छ । यसले महङ्गो मानिएको बोनम्यारो प्रत्यारोपणलाई प्रतिस्थापन गर्ने विश्वास गरिएको छ । यसको सफलता दर पनि उच्च रहेको पाइएको छ ।

अस्पताललाई 'कम्प्रेहेन्सिभ क्यान्सर सेन्टर'का रूपमा विकास गर्ने योजना पनि छ । निजामती कर्मचारी अस्पताललाई नेपालकै क्यान्सर रोग उपचारको मुख्य अस्पतालका रूपमा विकास गर्ने वातावरण बनिसकेको छ । रेडियो थेरापी मेसिन सञ्चालनमा आइसकेको छ । अति भरपर्दो, अत्याधुनिक र बढी क्षमताको भएकाले सबै किसिमका क्यान्सर बिरामीलाई यर्हाबाटै औषधि उपचार गर्न सकिन्छ । क्यान्सरको सर्जरी, केमोथेरापी, रेडियोथेरापीसहित अस्पतालमा कन्प्रेहेन्सिभ उपचार हुन्छ ।

चित्र अभिलेख र सञ्चार प्रणाली (PAC System) सञ्चालनमा त्याउने योजना पनि अस्पतालको छ । चित्र अभिलेख र सञ्चार प्रणाली एक इमेजिङ प्रणाली हो । यसले किफायती भण्डारण क्षमतासँगै बहु मोडलिटीहरूमा इमेजिङ सेवा प्रदान गर्दछ ।

पोजिट्रोन उत्सर्जन टोमोग्राफी (Pet Scan)को स्थापना गर्ने योजना पनि अस्पतालले अगाडि बढाइरहेको छ । अस्पताललाई पूर्णतया डिजिटल बिलिंड सिस्टममा लैजाने, विस्तारित अस्पताल सेवा विस्तार गर्ने र थप १६ शाय्याको मोड्युलर आईसीयू स्थापना गर्ने महत्वाकाङ्क्षी परियोजनामा पनि प्रयासहरू अगाडि बढाइएको छ । यी सबै प्रयासले अस्पताललाई निकट भविष्यमै नयाँ उचाइमा पुऱ्याउने आशा गरिएको छ ।

यसैगरी, सातवटै प्रदेशमा त्यहाँ काम गर्ने निजामती कर्मचारीले सेवा लिन पाउने गरी स्याटेलाइट निजामती कर्मचारी अस्पताल विकास गर्ने लक्ष्य भविष्यको योजनाका रूपमा छ । स्याटेलाइट निजामती कर्मचारी अस्पताल बनाउन सकिएमा प्रदेशस्तरमा निजामती कर्मचारीसँगै आम सर्वसाधारणले विशेषज्ञ स्वास्थ्य सेवा पाउनेछन् । यसले निजामती कर्मचारी अस्पताललाई रेफरल सेन्टरका रूपमा विकास गर्न बाटो खुल्नेछ ।

५.२. चुनौती

निजामती कर्मचारी अस्पतालको आगामी यात्रामा प्रशस्त सम्भावनाका साथसाथै थुप्रै चुनौतीहरू विद्यमान छन् । अस्पतालले अहिले कानुनी र नीतिगत अप्द्यारा भोग्नु परिरहेको छ । निजामती कर्मचारी अस्पताल विकास समिति (गठन) आदेश, २०६४ अहिलेसम्म पूर्ण रूपमा संशोधन

हुन सकेको छैन । अस्पताललाई विशिष्टीकृत अस्पतालका रूपमा अगाडि बढाउने क्रममा कतिपय कामहरू गठन आदेशबाट मात्र सम्पन्न गर्न सकिने अवस्था छैन । जसका कारण गठन आदेशलाई ऐनमा परिणत गर्नुपर्नेछ । ऐनमार्फत फराकिलो काम गर्न सकिन्छ । तर, गठन आदेशका कारण कतिपय कामहरू गर्न अप्यारो छ ।

निजामती कर्मचारी अस्पताल (कर्मचारीहरूको सेवाका सर्त र सुविधा) विनियमावली, २०७० लाई बहत् छलफल गरेर स्वास्थ्य सेवा ऐनसँग मिल्ने बनाउनुपर्नेछ । पदअनुसार सुहाउँदो योग्यता अहिलेको विनियमावलीमा छैन । त्यसकारण स्वास्थ्य सेवासँग मिल्ने किसिमको विनियमावली बनाउनुपर्नेछ । साथै, विनियमावलीमा स्पष्ट व्याख्यासहितको कार्यविवरण पनि छैन । त्यसलाई ऐनमार्फत विनियमावली बनाएर हल गर्नुपर्नेछ । यी त भए कानुनी र नीतिगत चुनौतीहरू ।

यसबाहेक सबैभन्दा ठूलो चुनौती अस्पताललाई आर्थिक रूपमा आत्मनिर्भर बनाउनु हो । त्यसका लागि अस्पताललाई पूर्ण रूपमा विशिष्टीकृत अस्पताल र एकेडेमीक सेन्टरका रूपमा विकास गर्नुपर्ने आवश्यकता छ । अस्पताललाई पूर्ण रूपमा चलाउन नेपाल सरकारले उपलब्ध गराउँदै आएको अनुदान बढाउनुपर्नेछ । अहिले दिइरहेको अनुदानले अस्पताललाई विशिष्टीकृत अस्पतालमा रूपान्तरण गर्न सकिने आधार छैन । सामाजिक कोषको रकम अनुदानको रूपमा बढाइदिएमा अस्पताल आर्थिक रूपमा सक्षम हुनेछ ।

अस्पतालले आफै आत्मनिर्भर बन्नका लागि भौतिक पूर्वाधार निर्माण गर्नुपर्नेछ । अहिले पार्किङ र प्रशासकीय भवन रहेका ठाउँमा जनवादी गणतन्त्र चीनले दुई भुइँतलासहित ८ तलाका दुईवटा अत्याधुनिक भवन निर्माण गरिदिने आश्वासन दिएको छ । ती दुवै भवनको निर्माण समयमै सम्पन्न गर्नुपर्ने चुनौती छ । यसबाहेक एकेडेमीमा जाँदा सुविधासम्पन्न एकेडेमीक भवनको आवश्यकता पर्नेछ । एकेडेमीक भवन बनाउनुपर्ने पहल पनि तत्कालै अगाडि बढाउनुपर्नेछ ।

नसिङ्कका क्याम्पसका लागि भौतिक पूर्वाधार अपर्याप्त छ । निजामती कर्मचारीलाई छुट्टै ओपीडी र वार्डका लागि भौतिक पूर्वाधार बनाउनुपर्ने चुनौती छ । अस्पताललाई एकेडेमीका रूपमा विकास गर्नका लागि अस्पताल बाहिर पनि आवश्यक पर्ने जमिनको जोहो गर्नुपर्नेछ । अहिले न्याम्सअन्तर्गत ट्रेनिङ सेन्टरका रूपमा विविध चिकित्सा शिक्षाका कार्यक्रम सञ्चालनमा

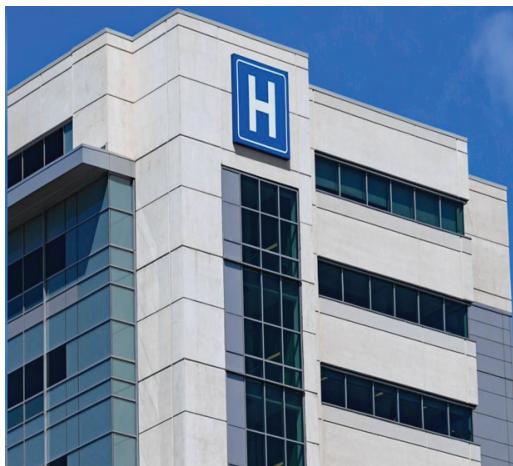
आएता पनि निकट भविष्यमै आफ्नै स्वतन्त्र एकेडेमी सञ्चालनका लागि पूर्वाधारको खाँचो छ ।

शैक्षिक पूर्वाधारसँगै शैक्षिक जनशक्ति विकासमा पनि अस्पतालले ध्यान दिनुपर्न भइसकेको छ । अस्पतालको गतिशील र चलायमान नेतृत्वले मात्रै यो प्रोजेक्ट समयमै सम्पन्न गर्न सक्छ । यसले अस्पतालको क्षमता विस्तारसँगै अस्पताललाई विशिष्टीकृत बनाउनका लागि ढोका खोल्नेछ ।

अस्पतालमा जनशक्तिको अभाव छ । सङ्गठन तथा व्यवस्थापन सर्वेक्षण (ओएनएम) गरेर ३ सय बढी दरबन्दी सिर्जना गर्नुपर्नेछ । दरबन्दी बढेपछि लोक सेवा आयोगबाट खुला प्रतिस्पर्धामार्फत जनशक्ति भर्ती गर्नुपर्ने महत्त्वपूर्ण कार्यभार बाँकी नै छ । तर, अहिले करार सेसन तथा ज्यालादारीमा रहेका कर्मचारीहरूले आफूमाथि कर्मचारी ल्याउन नदिने समस्या अस्पतालले भोगिरहेको छ । खुला प्रतिस्पर्धा, आन्तरिक प्रतिस्पर्धा र बढुवामार्फत कर्मचारीको पदोन्नति हुन्छ । तर, अस्पतालमा रहेका केही कर्मचारीहरूले त्यसको विरोधमा छन् । यसलाई पनि निराकरण गर्नुपर्नेछ ।

अहिलेसम्म अस्पतालमा स्थायी दरबन्दी २ सय ५६ जना छ भने करारमा ३५ र ज्यालादारीमा ३ सय ९५ जना कर्मचारी कार्यरत छन् । अस्पतालका लागि यो जनशक्ति अपर्याप्त हो । सञ्चालनमा आएको १६ वर्ष पुगिसकदा पनि अस्पतालले वैज्ञानिक सङ्गठन संरचना तयार पार्न सकेको छैन । त्यही कारण अब अस्पतालका भावी चुनौतीसँग मुकाबिला गर्न र

प्रतिस्पर्धी बजारमा आफ्नो उपस्थिति बलियो बनाउनका लागि निकट भविष्यमै ओएनएम गरी अस्पतालको गतिशील स्थायी सङ्गठन संरचना तयार गरेर आवश्यक जनशक्ति भर्ना गरी अस्पतालमा सेवा विस्तार र अहिलेका सेवाहरूलाई चुस्तदुरुस्त राख्नुपर्ने चुनौती छ । समयअनुसार अस्पताल चलाउन सकिएन, उपकरण बढेन भने अस्पताल घाटामा जाने देखिन्छ ।

विशिष्टीकृत सेवा सञ्चालनका लागि आवश्यक पर्ने अत्याधुनिक मेडिकल उपकरणका लागि ठूलो बजेटको आवश्यकता पर्छ । त्यसका लागि पर्याप्त बजेटको स्रोत सुनिश्चित गरी आधुनिक मेडिकल पूर्वाधार विकास गर्नुपर्ने अर्को टड्कारो आवश्यकता निजामती कर्मचारी अस्पतालको छ । नेपाल सरकारले तलब-भत्ता वृद्धि गरेअनुसार तलबमान वृद्धि गर्दा आर्थिक दायित्व बढ़ाइ जाँदा अस्पताल सञ्चालनमा ठूलो अवरोध आउनेछ ।

निजामती कर्मचारीको गुनासो सम्बोधन हुन सकेको छैन । छुटै ओपीडी बनाउनका लागि रेडियसन थेरापी भवनमाथि डीपीआर भएर पनि बजेटको सुनिश्चितता पाउन नसकदा तला थप्न सकिएको छैन । तला थप गर्न सकेमा क्यान्सरका बिरामीलाई शाय्याको सुविधाका साथै निजामती कर्मचारीका लागि छुटै सुविधासम्पन्न ओपीडी सञ्चालन गर्न सकिनेछ ।

अस्पतालको सातवटै प्रदेशमा शाखा विस्तार गर्नुपर्ने देखिन्छ । तर, यो योजना पूरा गर्ने कार्यमा जग्गाको उपलब्धता, निर्माण कार्य र जनशक्तिको चुनौती पनि ठूलो छ । नेपाल निजामती कर्मचारी अस्पतालका सम्भावनाहरूलाई अवसरमा बदल्न र चुनौतीहरूको सामना गर्न गतिशील र दृढ इच्छाशक्ति भएको कार्यकारी नेतृत्वले मात्रै समक्ष हुने देखिन्छ ।

६९

फक्तेर हेदा

६.१. पाइल्ला चार वर्षका उपलब्धिहरू

६.१.१. युद्धमोर्चाको याद दिलाउने कोभिड-१९

चार वर्षअघि कोभिड-१९ को पहिलो लहर भख्वरै सकिएको थियो । कोभिड-१९ महाव्याघिका कारण अन्य अस्पतालहरै निजामती कर्मचारी अस्पतालको वातावरण पनि अस्थिर थियो । एकातिर अस्पतालका कर्मचारीहरूमा 'स्थायित्व हुने कि नहुनेभन्ने चिन्ता व्याप्त थियो अर्कोतिर तिनै कर्मचारीहरूको मनोबलमा कोभिड-१९ महामारीसँग लड्दै हजारौलाई सेवा दिनुपर्ने अवस्था थियो । कर्मचारीको पारिश्रमिक नेपाल सरकारका निजामती कर्मचारीसरह थिएन, एक तह तलको पारिश्रमिक दिङ्ग्न्यो । अस्पतालका ९० प्रतिशत कर्मचारीहरू अस्थायी थिए । यो अस्थिर अवस्थाका कारण चार वर्षअघि अस्पतालको मेडिकल तथा प्रशासनिक व्यवस्थापन निकै चुनौतीपूर्ण र कठिन थियो ।

एकातिर यही अनिश्चितताले कर्मचारीहरूको मनोबल गिर्दो अवस्थामा थियो भने अर्कोतिर कोभिड-१९ महामारीसँग जुध्नुपर्ने गहन जिम्मेवारी थियो । यही बाध्यताबीच अस्पताल

सञ्चालन निकै चुनौतीपूर्ण थियो । भयावह रूपमा फैलिएको कोभिड-१९ को दोस्रो लहरमा अस्पतालहरू युद्धमोर्चामा परिणत भए, स्वास्थ्यकर्मीहरू युद्धमोर्चाका सिपाहीमा । निजामती कर्मचारी अस्पतालमा तत्कालै बैठक राखियो । कोभिड-१९ महामारीविरुद्ध लड्न स्वास्थ्यकर्मी र कर्मचारीमा मनोबल वृद्धि गरियो । स्वास्थ्यकर्मी र कर्मचारीहरू कोभिड-१९ का बिरामीको उपचारमा डटे । निजामती कर्मचारी अस्पताल कोभिड-१९ विरुद्धको अग्रमोर्चामा परिणत भयो ।

अस्पतालमा आइरहेका कोभिड-१९ का बिरामीको सङ्ख्या, अवस्था, कोभिड-१९ भएका कर्मचारी अवस्थालगायतका कुरा अध्ययन गरेर योजना बनाइयो । योजना बनाएर अस्पतालमा छलफल चलाएर कार्यन्वयनमा लगियो । परिणाम, पहिलो लहरमा बन्द रहेको अस्पताल दोस्रो लहरमा कोभिड-१९ उपचारका लागि उत्कृष्ट अस्पतालमा दरियो । निजामती कर्मचारी अस्पताल युद्धमोर्चाबाट भाग्ने निर्णय गरेन । बरू, कोभिड-१९ का बिरामीको उपचार गर्न बोल्ड कदम चाल्यो । त्यही बोल्ड कदमका कारण अस्पताललाई सरकारले कोभिड-१९ डेढिकेटेड अस्पताल बनाउने निर्णय गन्यो ।

निजामती कर्मचारी अस्पतालले आफ्ना स्वास्थ्यकर्मीलाई कोभिड-१९ का बिरामीहरूको उपचारमा खटिनका लागि पटक-पटक मानसिक रूपमा तयार गन्यो । कोभिड-१९ उपचारका

लागि स्रोत-साधन, अविसज्जन करति छ ? कति बिरामी भर्ना लिन सकिन्छ ? विशेषज्ञ चिकित्सक करति छन् ? नर्सिङ स्टाफ, मैडिकल अधिकृत करति छन् ? त्यसको विवरण लिएर उनीहरूका लागि माक्स, सेनिटाइजर, पीपीईलगायतका सामग्रीहरूको व्यवस्थापन गरियो । बिरामीहरू फटाफट भर्ना लिएर उपचार गर्न थालियो । लगतै, कोभिड-१९ बिरामीका लागि १५ शय्याको कोभिड आईसीयू बनाएर सेवा दिन थालियो ।

कोभिड-१९ मा काम गर्न चिकित्सक, नर्स, पारामेडिक्ससहित अस्पतालका सबै कर्मचारीहरूलाई प्रोत्साहन गरियो । क्रमशः कोभिड-१९ का बिरामीको उपचारका लागि शय्या विस्तार गर्दै लिगियो । १५ शय्याको कोभिड आईसीयूलाई २५ शय्याको कोभिड आईसीयूमा परिणत गरियो भने ५० शय्याको एचडीयू बनाइयो । २५ शय्याको जनरल वार्ड बनाएर बढीभन्दा बढी बिरामीलाई उपचार गर्न थालियो । कोभिड-१९ फैलावटको तीव्र रफ्तारले बिरामीको चाप यति बढ्यो कि अस्पतालमा शय्या खाली नहुने अवस्था सिर्जना भयो । अविसज्जन आवश्यक पर्नेलाई मात्रै भर्ना लिएर उपचार गर्न थालियो । कोभिड-१९ का बिरामीहरूको निर्कर्तृत गर्नका लागि 'फिभर विलनिक' सञ्चालनमा ल्याइयो ।

लामो समय कोभिड-१९ का बिरामीहरूको उपचारमा अस्पताल र स्वास्थ्यकर्मी केन्द्रित रहँदा अस्पतालमा शल्यक्रिया गर्नुपर्ने र क्यान्सरका बिरामीहरूको अवस्था नाजुक बन्न थाल्यो । हेमाटो क्यान्सरका बिरामीहरू कोभिड-१९ अस्पताल बनाएपछि अष्ट्यारोमा पर्न थाले । अस्पतालले नन-कोभिड सेवा पनि दिन सुरु गन्यो । ३२ शय्या नन-कोभिड बनाएर १ सय शय्या कोभिड-१९ का बिरामीलाई दिइयो । इमर्जेन्सी पनि कोभिड र नन-कोभिड बनाइयो । यसले अस्पतालको कामको गतिमा व्यापक तीव्रता ल्यायो ।

सरकारले कोभिड-१९ का माइल्ड, मोडरेट र सिभियर बिरामीको उपचार गरेका आधारमा प्रत्येक बिरामीको खर्च रकम अस्पताललाई भुक्तानी दिन्थ्यो । यसले निजामती कर्मचारी अस्पतालको आय बढोत्तरी भयो । त्यसअघि घाटामा चलिरहेको अस्पताल फाइदामा गयो । पहिलो कोभिड-१९ लहरमा अस्पताल बन्द रहेका कारण कर्मचारीको तलब सरकारसँग मागेर दिनुपरेको थियो । तर, दोस्रो लहरपछि ५० प्रतिशत भत्ता र १ सय प्रतिशत प्रोत्साहन भत्ता दिइयो । अझ अतिरिक्त २५ प्रतिशत

भत्ता दिएर स्वास्थ्यकर्मीलाई कोभिड-१९ का बिरामीको उपचारमा जुट्न प्रोत्साहित गरियो । २४ सै घन्टा ड्युटीमा रहने नर्सिङ कर्मचारीलाई अस्पतालले छुट्टै बस्ने आवासको प्रबन्ध गन्यो भने ड्युटीमा रहने सबै कर्मचारीलाई खानाको व्यवस्था गन्यो ।

अस्पतालको समग्र नेतृत्वका हिसाबले कार्यकारी निर्देशक प्रा. डा. विधाननिधी पौडेल कोभिड-१९ का बिरामीको अवस्था कस्तो छ ? अक्सिजन पुग्यो कि पुगेन ? लगायतका कुरामै रातदिन केन्द्रित रहे । तीव्र दबाबका बीच अक्सिजन आवश्यक पर्ने बिरामीलाई मात्रै अस्पतालमा भर्ना लिइयो । त्यहीबेला सरकारले ठूलो आइसोलेसन बनाउन निर्देशन दिएपछि ५० शत्याको आइसोलेसन बनाइयो ।

कोभिड-१९ को दोस्रो लहरका सुरुवाती दिनमा सबभन्दा ठूलो चुनौती अक्सिजन सफ्लाईको थियो । अस्पतालमा रहेको अक्सिजन प्लान्टले १० शय्याभन्दा बढीलाई अक्सिजन पुग्दैन थियो । अक्सिजनको चरम अभाव भएको त्यस समयमा अस्पतालका कर्मचारी युद्धमोर्चाका सिपाहीजस्तै रातदिन खटेर अक्सिजन प्रवाहलाई सुचारू गरे । अक्सिजन लिन सेना र प्रहरीसँग हारगुहार गरियो । अस्पताल नेतृत्व र कर्मचारीहरूको यही सुझबुझपूर्ण निर्णय र गतिशीलताका कारण अस्पतालमा अक्सिजनबिना बिरामीको मृत्यु हुन पाएन ।

क्रमसः पहिलो र दोस्रो तलामा कोभिड-१९ का बिरामीलाई व्यवस्थापन गरियो भने तेस्रो तलामा नन- कोभिड बिरामीहरूलाई राखेर अस्पतालले सेवा प्रवाह जारी राख्यो । यहीबीच रेम्डेसिमिर पनि ल्याएर कोभिड-१९ का गम्भीर बिरामीहरूलाई दिन थालियो । नेपाल स्वास्थ्य अनुसन्धान

परिषदले निजामती कर्मचारी अस्पतालमा रेम्डेसिभिरको प्रभावकारिताबारे अनुसन्धान गन्यो । कोभिड-१९ को तेस्रो लहर आएपछि पूर्वाधार, प्रयोगशाला र अनुभवी जनशक्ति भएकाले तल्लो तलामा कोभिडका बिरामीलाई राख्वेर उपचार गरियो ।

कोभिड-१९ को मध्यमा सूर्य नेपालले अस्पताललाई सहयोग गर्ने प्रस्ताव राख्यो । अस्पतालले कोभिड-१९ को दोस्रो लहरमा देखिएको अकिसजन अभावको भयावहतालाई ध्यान दिँदै ३ सय ५० सिलिण्डर क्षमताको अकिसजन प्लान्ट बनाइदिन आग्रह गन्यो । त्यसबाट अकिसजन प्रशस्त भयो । कर्मचारी र डाक्टर सङ्क्रमित हुँदा जनशक्ति अभावका बीच जेनतेन व्यवस्थापन गरियो । सामान्य ज्वरो आएका नर्सलाई पाँच दिनमै काममा बोलाइयो । भत्ता दिइएका कारण पनि कर्मचारीले त्यस सङ्कटमा उत्साहित भएर काम गरे ।

नेपालमा कोभिड-१९ को खोप कार्यक्रमका लागि पनि निजामती कर्मचारी अस्पताल पहिलो चरणमै केन्द्रका रूपमा छानियो । अस्पतालले कोभिड-१९ विरुद्धको खोप कार्यक्रम तेस्रो चरणसम्म कुशलतापूर्वक व्यवस्थापन गरेर चलायो । वि.सं. ०७७ सालमा स्थापना भएको पीसीआर प्रयोगशालाको मुख्य सचिव डा. शङ्करदास बैरागीले उद्घाटन गरेका थिए । यस प्रयोगशालामा कोभिड-१९ का लाखाँ बिरामीहरूको कोभिड-१९ परीक्षण गरियो । अस्पतालले कोभिड परीक्षणमा पनि उत्कृष्ट क्षमता प्रदर्शन गन्यो ।

असार २०७९ बाट अस्पतालले आँखाको विशिष्टीकृत सेवा उपलब्ध गराउने उद्देश्यका साथ तिलगड्गा आँखा प्रतिष्ठानसँग सहकार्य अगाडि बढायो । सहकार्य सम्झौताअनुसार निजामती कर्मचारी अस्पतालका चिकित्सक र प्राविधिकलाई तिलगड्गाले तालिम दिने, दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्न सहयोग गर्ने, सिभिलमा आँखाको शल्यक्रिया गर्न शल्यकक्षको डिजाइन र उपकरण खरिदमा सहजीकरण गर्ने, तिलगड्गामा आँखा उपचार गर्न आएका बिरामीलाई अन्य रोग देखिए निजामती कर्मचारी अस्पतालले उपचार गर्ने, तिलगड्गामा नभएका प्रयोगशाला र इमेजिड परीक्षण निजामती कर्मचारी अस्पतालले गर्ने, निजामती कर्मचारी अस्पतालमा उपचार नभएका आँखाका बिरामीलाई विशिष्टीकृत सेवाका लागि तिलगड्गा रेफर गर्ने र शैक्षिक कार्यक्रम, अनुसन्धानमा दुई संस्थाबीच समन्वय गर्ने उल्लेख छ ।

६.१.२. कर्मचारीको पारिश्रमिक र स्थायित्वको काम

निजामती कर्मचारी अस्पताल स्थापनाको सुरुवाती चरणमा ४३ जना कर्मचारी मात्रै स्थायी भए । 'निजामती कर्मचारी अस्पताल (कर्मचारीहरूको सेवा, सर्त र सुविधा) विनियमावली, २०७०' अनुसार ती कर्मचारीहरू स्थायी गरिएका थिए । त्यसपछि वि.सं. २०७९ सालमा उक्त विनियमावली पहिलो पटक संशोधन गरेर थप केही सुधार गरियो । तर, त्यसपछि

लामो समयमा कर्मचारीको स्तरवृद्धि र सुरक्षा ग्यारेन्टीको काम हुन सकेन। परिणामस्वरूप अस्पतालमा कार्यरत ढूलो सङ्ख्यामा रहेका करार सेवाका कर्मचारीहरूको व्यवस्थापन जटिल बन्दै आयो। जसको प्रत्यक्ष असर अस्पताल सञ्चालन र यसको सेवा प्रवाहमा देखिन थाल्यो।

लामो समय करार सेवामा कार्यरत र अन्य आवश्यक कर्मचारीका लागि अस्पतालले स्पष्ट नीतिगत प्रावधानहरू तय गर्नुपर्ने टड्कारो आवश्यकता देखियो। त्यसका लागि नीतिगत रूपमै स्पष्ट व्यवस्था गर्नुपर्ने देखियो। त्यो सम्बोधन गर्न 'निजामती कर्मचारी अस्पताल (कर्मचारीहरूको सेवा, सर्त र सुविधा) विनियमावली, २०७०' लाई संशोधन गर्नुपर्ने आवश्यकता थियो। विनियमावली वि.सं. २०७७ सालमा दोस्रो पटक संशोधन गरिए पनि अवस्था ज्यूकात्यूँ रह्यो।

कोभिड-१९ को दोस्रो लहर सकिएपछि करारका कर्मचारी तलबमान र स्थायित्वका बारेमा अस्पतालका कार्यकारी निर्देशकले होमवर्क अगाडि बढाए। त्यसका लागि असमान रहेको तलब-भत्ता नेपाल सरकारका कर्मचारीसरह बनाउन पहल अगाडि बढाइयो। त्यसबाहेक अस्पतालमा विद्यमान विभिन्न खालका प्रोत्साहन भत्ताहरूलाई एकरूपता ल्याउने काम अगाडि बढाउन पहल सुरु भयो।

अस्पताल विकास समितिबाट निर्णय गरेर सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयका सहसचिवको नेतृत्वमा तलब-भत्ता समायोजन समिति बनाइयो। यो समितिको प्रतिवेदनका आधारमा असमान तलब-भत्ताको समस्या हल गरियो। समितिको प्रतिवेदनका आधारमा चिकित्सकहरूलाई ७५ प्रतिशत भत्ता र अन्य कर्मचारीलाई ५० प्रतिशत

भत्ताका साथै रेडियोलोजी र ल्याबका कर्मचारीलाई २५ प्रतिशत हाजार्ड भत्ताको व्यवस्था गरियो । यसले नर्स, पारामेडिक्सलगायतका सबै कर्मचारीको तलब बढ्यो । चिकित्सकहरूले लिने विविध भत्ताहरूमा कटौती गरेर एकरूपतामा ल्याइयो । अस्पताल व्यवस्थापनले 'खुसी कर्मचारी, उत्कृष्ट सेवा' मान्यतालाई अस्पतालमा स्थापित गन्यो । अस्पतालले पछिल्ला चार वर्षमा कर्मचारीहरूको हितमा अन्य विविध कामहरू अगाडि बढायो । रेडियोलोजी, प्रयोगशाला, एनेस्थेसियामा काम गर्ने स्वास्थ्यकर्मी र कर्मचारीलाई जोखिम भत्ताको व्यवस्था गरियो । १२ वर्षसम्म असमान तबल-भत्तामा काम गरिरहेका कर्मचारीहरूलाई नेपाल सरकारका कर्मचारीसरह तलब, भत्ता, कपडा भत्ता, महङ्गी भत्ताको व्यवस्थापन गर्नु नै महत्वपूर्ण काम थियो ।

वि.सं. २०७९ साल पुसमा तेस्रो पटक र २०७९ साल फागुनमा चौथो पटक 'निजामती कर्मचारी अस्पताल (कर्मचारीहरूको सेवा, सर्त र सुविधा) विनियमावली, २०७०' संशोधन गरियो । जसबाट अस्पतालमा लामो समय करार सेवामा रहेका भन्दै २ सय जना कर्मचारीलाई सीमित प्रतिस्पर्धामार्फत स्थायी गर्न बाटो खुला भयो । लोक सेवा आयोगमार्फत अस्पतालले गराएको पहिलो चरणमा सीमित प्रतिस्पर्धामार्फत १ सय १७ जना र खुलामा ८५ जना स्थायी भए । दोस्रो चरणमा सीमित प्रतिस्पर्धामार्फत १७ जना कर्मचारी स्थायी भए । समग्रमा अस्पतालमा २ सय १९ जना कर्मचारी स्थायी भए ।

करारका कर्मचारी भर्नाका लागि माघ २०७८ मा अस्पतालले करार सेवा कार्यविधि ल्यायो । 'निजामती कर्मचारी अस्पताल करार सेवा, कार्यविधि, २०७८'ले एक वर्षसम्म करार सेवामा लिन सक्ने व्यवस्था गन्यो । 'निजामती कर्मचारी अस्पताल (कर्मचारीहरूको सेवा, सर्त र सुविधा) विनियमावली, २०७०' को विनियम २७ ख को उपदफा (३) ले दिएको अधिकार प्रयोग

गरी निजामती कर्मचारी अस्पताल विकास समितिले यो कार्यविधि स्वीकृत गरी लागू गरेको हो । कार्यविधिले करार सेवामा कर्मचारी लिने प्रक्रियालाई पनि प्रणालीमा त्यायो । करार कार्यविधिअनुसार अब करार सेवा पदपूर्ति समिति रहन्छ । त्यही समितिले अस्पतालमा आवश्यक जनशक्ति करार सेवामा प्रणालीगत रूपमा भर्ना गर्नेछ । करार कार्यविधिमा आवश्यकताअनुसार जनशक्ति थपिने र माथिल्लो पद खाली भएमा खुला प्रतिस्पर्धामार्फत पूर्ति गरिने व्यवस्था गरियो । करार कार्यविधि त्याए पनि पदोन्नति नहुने भएकाले केही कर्मचारीहरू असन्तुष्ट छन् ।

अस्पतालको भन्डै १६ वर्षको इतिहासमा कर्मचारीहरूको काम गर्ने जाँगरलाई बढावा दिन र प्रतिस्पर्धाको भावना विकास गर्नका लागि अन्य विविध कामहरू अगाडि बढाइए । बेल्ट एन्ड रोड इन्सियटिभ (बीआरआई)अन्तर्गत निजामती कर्मचारी अस्पतालका कर्मचारीहरूलाई सेमिनार र तालिमका लागि चीन पठाउने कार्यको थालनी भयो । यस्तै, अस्पतालले निजामती कर्मचारी दिवसको अवसरमा वर्षमा विभिन्न विभागमा रहेर उत्कृष्ट कार्यसम्पादन गर्ने कर्मचारीलाई पुरस्कृत गर्ने प्रारम्भ गरियो । यसले कर्मचारीमा काम गर्ने प्रतिस्पर्धा विकास हुनेछ, जसले अस्पतालको सेवा प्रवाहमा भन गतिशीलता त्याउनेछ ।

६.१.३. पूर्वाधार विकासमा छलाड

निजामती कर्मचारी अस्पतालले पछिला चार वर्षमा भौतिक पूर्वाधार विकासका दृष्टिले पनि छलाड मान्यो । कोभिड-१९ महाव्याधिको पहिलो लहरमा अस्पताल पूर्ण रूपमा बन्दजस्तै थियो । अप्रिल २०२० मा दोस्रो लहर सुरु हुनेबितिकै अस्पताललाई कोभिड र नन-कोभिड अस्पतालका रूपमा परिणत गरी युद्धस्तरमा काम गरियो । परिणाम, स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयले प्रदान गरेको अवसरलाई महत्वका साथ लिएर डेडिकेटेड कोभिड अस्पतालका

रूपमा परिणत गरी चिकित्सक, नर्स र स्वास्थ्यकर्मीले युद्धमोर्चाका सिपाही बन्ने निर्णय लिए ।

अस्पताल विभिन्न दातुसंस्थाहरूको सहयोग जुटाएर कोभिड-१९ का बिरामीहरूका लागि उत्कृष्ट सेवा प्रदान गर्न सफल रहयो । १ सय शय्या कोभिड र ३२ शय्या नन-कोभिड बनाएर ओपीडी र शल्यक्रिया सेवा सञ्चालनमा ल्याइयो । चुनौतीलाई अवसरका रूपमा परिणत गरी अस्पताल आर्थिक रूपमा सक्षम भयो । नेपाल सरकारले कोभिड-१९ भत्ता उपलब्ध गराएको थियो । त्यसले अस्पतालका कर्मचारीको मनोबल वृद्धि गन्यो र अस्पताल आफैनै कमाइबाट प्रत्यक्ष कोभिडमा काम गर्ने कर्मचारीलाई थप २५ प्रतिशत भत्ता उपलब्ध गरायो ।

कोभिड-१९ परीक्षणका लागि पर्याप्त प्रयोगशाला नभएका बेला निजामती कर्मचारी अस्पतालले तत्कालै मुख्य सचिव शङ्करदास बैरागीबाट उद्घाटन गराई आफैनै पीसीआर प्रयोगशाला सञ्चालनमा ल्यायो । अहिलेसम्म निजामती कर्मचारी अस्पतालको पीसीआर प्रयोगशालाबाट

चारवटा बृहत् स्वास्थ्य शिविर

सामाजिक उत्तरदायित्वलाई हरेक संस्थाको कर्म र प्रतिष्ठासँग जोडिन्छ । निजामती कर्मचारी अस्पतालले त्यही सामाजिक उत्तरदायित्वअन्तर्गत ग्रामीण क्षेत्रमा चारवटा बृहत् विशेषज्ञ स्वास्थ्य शिविर सम्पन्न गन्यो । १०-१२ भदौ २०७९ मा हुप्सेकोट गाउँपालिका नवलपरासीमा विशेषज्ञ स्वास्थ्य शिविर आयोग गरियो । विभिन्न विशेषज्ञ सेवाहरू निश्चल उपलब्ध गराइएको उक्त स्वास्थ्य शिविरमा २ हजार १ सय ७४ जनाले सेवा लिएका थिए ।

निजामती कर्मचारी दिवसकै अवसर पारेर २१ भदौ २०७९ मा अस्पतालले रक्तदान कार्यक्रम आयोजना गन्यो । पर्वतको कुश्मा नगरपालिकाको ठूली पोखरीमा २१, २२ र २३ फागुन २०७९ मा सम्पन्न भएको सुपरस्पेसियालिटी स्वास्थ्य शिविरबाट ३ हजार ६ सय बढीले सेवा पाए ।

लाख्याँको कोभिड-१९ परीक्षण भइसकेको छ । यही अवधिमा अस्पतालले कोभिड-१९ का बिरामीलाई सेवा दिनकै लागि भनेर ५० शय्याको प्रि-फ्याबको आइसोलेसन सेन्टर बनाएर सञ्चालनमा ल्यायो । कोभिड-१९ का बिरामीका लागि छुट्टै आइसोलेसन सेन्टर बनेपछि अस्पतालका अन्य सेवा प्रवाहमा सहजता आयो ।

कोभिड-१९ कै बेला अस्पतालमा ३ सय ५० सिलिन्डर क्षमताको अक्सिजन प्लान्ट स्थापना गरियो । पूर्वाधार विकास दृष्टिकोणले यो महत्त्वपूर्ण कोशेढुङ्गा बन्न पुगेको छ । यसअघि सिभिल अस्पतालमा ५० सिलिन्डर क्षमताको अक्सिजन प्लान्ट थियो । पुरानो अक्सिजन प्लान्टले पूर्ण रूपमा अस्पतालको माग थेग्न सकेको थिएन, बाहिरबाट अक्सिजन किनेर काम चलाउनुपर्न बाध्यता थियो । नयाँ अक्सिजन प्लान्ट स्थापनासँगै अक्सिजनमा अस्पताल आत्मनिर्भर भयो ।

१८-२० असोज २०८० मा पूर्वी नेपालमा निजामती कर्मचारी अस्पतालले विशेषज्ञ स्वास्थ्य शिविर सञ्चालन गन्यो । तेहथुमको फेदाङ गाउँपालिकाको पोकलावाडमा भएको उक्त स्वास्थ्य शिविरमा २ हजार १ सय जना स्थानीयहरूले विशेषज्ञ सेवा गाउँमै पाएका थिए ।

२० भदौ २०८१ मा निजामती कर्मचारी दिवसकै अवसर पारेर उत्कृष्ट कर्मचारीलाई पुरस्कार वितरण तथा रक्तदान कार्यक्रम गन्यो । २८-२९ भदौ २०८१ मा सिन्धुलीको गोलन्जोर गाउँपालिकाको ग्वालटारस्थित कौशिका माविमा विशेषज्ञ डाक्टरसहितको निःशुल्क स्वास्थ्य शिविर गन्यो । उक्त स्वास्थ्य शिविरमा पहिलो दिन ७ सय ३० जना र दोस्रो दिन १ हजार २ सय ६७ जनाले गरी १ हजार ९ सय १७ जनाले निःशुल्क विशेषज्ञ स्वास्थ्य सेवा लिएका थिए । उक्त शिविरमा ५ हजारभन्दा बढी सेवा प्रदा गरिएको थियो भने २ सयभन्दा बढीलाई निःशुल्क चस्मा उपलब्ध गराइएको थियो ।

१५ वैशाख २०८० पूर्वाधार विकासमा लागि अस्पतालको ठूलो दिन बन्न पुग्यो । चीन सरकारले निर्माण गरिदिएको नयाँ सर्जिकल भवन र सञ्चालनमा आएको १५ वर्षपछि चुहिने समस्या भएका पुराना भवन पुनःनिर्माणसहितका सम्पूर्ण भवन भव्य कार्यक्रमका साथ तत्कालीन प्रधानमन्त्री पुष्टकमल दाहाल र नेपालका लागि चिनियाँ राजदूत छडको उपस्थितिमा लिने कार्य सम्पन्न भयो । १ सय ३२ शताव्रामा चलिरहेको हस्पिटल नयाँ सर्जिकल भवन हस्तान्तरण भएसँगै ३ सय ९ शत्या दोब्बरभन्दा बढी क्षमताको बन्यो । नयाँ सर्जिकल भवनमा १ सय ५ वटा जनरल वार्ड, १२ आईसीयू, ४ वटा अप्रेसन थियटर र अरु ८ उपकरण कक्ष छन् भने सबै वार्डहरूमा अत्याधुनिक मेडिकल उपकरण जडान गरिएका छन् । पानी चुहिनेलगायतका पुराना संरचनाको पुनःनिर्माणले अस्पतालको भौतिक पूर्वाधार थप सबल बन्न पुग्यो ।

त्यही सर्जिकल भवनमा अस्पतालले १५ वैशाख २०८० देखि नै नयाँ मोड्युलर आईसीयू सञ्चालनमा ल्यायो । सरकारी अस्पतालमै १२ शत्याको उक्त विशेष किसिमको अत्याधुनिक मोड्युलर आईसीयू सेवा सञ्चालनमा आएसँगै चर्को शुल्क तिरेर निजी अस्पतालमा जानुपर्ने सर्वसाधारण बिरामीको बाध्यता अन्त्य भएको छ ।

कोभिड-१९ का लागि बनाइएको आइसोलेसन भवनलाई एकेडेमिक भवनमा परिणत गरी चिकित्सा विज्ञान राष्ट्रिय प्रतिष्ठान, वीर अस्पतालको सहयोगमा निजामती कर्मचारी अस्पताल नर्सिङ क्याम्पस सञ्चालनमा ल्याइयो । जुन एकेडेमीको पहिलो खुड्किलो थियो । ५ असार

२०८० मा तत्कालीन मुख्य सचिव बैकुण्ठ अर्यालले नर्सिङ क्याम्पस उद्घाटन गरे । हाल तेस्रो वर्षका विद्यार्थीको उत्कृष्ट नतिजाका कारण रोजाइको क्याम्पस बन्न पुगेको छ ।

पछिल्लो चार वर्षमा अस्पतालले रेडियोलोजी निदान र इमेजिङका क्षेत्रमा पनि उल्लेख्य विकास र सुधार गन्यो । असार २०८० मा श्री टेस्ला एमआरआईका लागि भवन निर्माण गरेर सेवा सञ्चालनमा ल्याइयो । पाँच वर्षदेखिको अथक प्रयासको प्रतिफल नै मान्नुपर्छ, १ मङ्गसिर २०८१ मा मुख्य सचिव एकनारायण अर्यालले रेडियोथेरापी सेवाको उद्घाटन गरे । अस्पतालले लिन्याकबाट रेडियसन थेरापी सेवा दिन थाल्यो । यो नेपालकै उत्कृष्ट रेडियो थेरापी सेवामा पर्दछ । निजामती कर्मचारी अस्पतालका लागि पनि यो ठूलो उपलब्धि र गौरवको विषय बन्न पुगेको छ ।

७ चैत्र २०८० मा तत्कालीन सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासनमन्त्री भानुभक्त जोशीले अस्पतालको एनआईसीयु र पीआईसीयु सेवाको उद्घाटन गरे । जसले अस्पतालको बालरोग विभागलाई अभ्यंक बनायो । एनआईसीयु र पीआईसीयुको अभावमा क्रिटिकल अवस्थाका बालबालिकालाई अन्यत्र रेफर गर्नुपर्ने बाध्यता यससँगै अन्त्य भयो । जसले गर्दा अस्पतालमा सिजरियन सेक्सनलगायतका जटिल किसिमका प्रसूति सेवा सञ्चालन गर्न सहज भयो ।

निजामती कर्मचारी अस्पतालका रूपमा स्थापना भए पनि अहिले सर्वसाधारणको चाप

अस्पतालमा उल्लेख्य रूपमा बढेको छ । भीडभाडमा आफूले चाहेजस्तो सेवा नपाएको गुनासो निजामती कर्मचारीहरूले गर्दै आएका छन् । त्यसलाई सम्बोधन गर्न अस्पतालले वि.सं. २०७९ मा निजामती कर्मचारी र तिनका परिवारका लागि छुट्टै वार्ड सञ्चालनमा ल्यायो । शल्यक्रियाका लागि पनि विशेष व्यवस्था गरियो । अस्पतालले निजामती कर्मचारीलाई अनलाइन टिकेटिङमा ५० प्रतिशत छुट्ट्याई सुविधा बढाएको छ ।

३ असार २०८१ मा अस्पतालमा मिर्गोला डायलाइसिस सेवा विस्तार भयो । उक्त सेवाको उद्घाटन तत्कालीन सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन सचिव मुकुन्दप्रसाद निरौलाले गरेका थिए । अहिले स्वास्थ्य तथा जनसङ्ख्या मन्त्रालयले प्रदान गरेका १० वटा मेसिनबाट अस्पतालले दैनिक १८ जनालाई निःशुल्क रूपमा डायलाइसिस सेवा प्रवाह गरिरहेको छ । यसले अस्पतालबाट डायलाइसिसका बिरामीलाई रेफर गर्नुपर्ने समस्यालाई न्यूनीकरण गरेको छ ।

८ पुस २०८१ मा सङ्घीय मामिला तथा सामान्य प्रशासनमन्त्री राजकुमार गुप्ता र चिनियाँ राजदूत चेन सोङ्बाट संयुक्त रूपमा परम्परागत चिनियाँ चिकित्सा अन्तर्राष्ट्रिय निदान तथा उपचार केन्द्रको उद्घाटन गराउन अस्पताल प्रशासन सफल भयो । हजार वर्ष पुरानो परम्परागत चिनियाँ चिकित्सा पद्धतिबाट अकृपन्चर, पेन म्यानेजमेन्ट, ऋोनिक इलनेसको उपचार, हिलिडलगायतका बिरामीलाई सेवा दिइनेछ । यस केन्द्रलाई अन्तर्राष्ट्रियस्तरको केन्द्रका रूपमा यसलाई विकास गर्ने लक्ष्य राखिएको छ । यो पनि निजामती कर्मचारी अस्पतालको पछिल्लो एक वर्षको दूरगामी महत्त्वको उपलब्धि हो ।

शैक्षिक कार्यक्रममा रूपमा निजामती कर्मचारी अस्पतालले न्याम्सअन्तर्गत सुरु गरेको व्याचलर इन नर्सिङ (बीएनएस) र बीएस्सी नर्सिङलाई पनि यही अवधिमा भएको प्रगति हो । अस्पताल व्यवस्थापनले १२ वर्षदेखि खर्च नभएर जाने जिन्सी सामग्रीहरू आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा दुई पटक लिलामी गर्ने कामसमेत सम्पन्न गन्यो ।

६.२. ओपीडीमा १० जना बिरामी पुगदा खुसीले कफी खान्थ्याँ

- डा. विमलकुमार थापा

संस्थापक कार्यकारी निर्देशक, निजामती कर्मचारी अस्पताल

वि.सं. २०५१ सालमा भएको मध्यावधि निर्वाचनपछि ठूलो दलको हैसियतमा नेकपा एमालेले मनमोहन अधिकारीको नेतृत्वमा सरकार बनायो । उहाँ प्रधानमन्त्री भएर चीन भ्रमण गर्नुभएका बेला नेपाल सरकारको प्रस्तावमा चीनले निजामती कर्मचारीका लागि अस्पताल बनाइदिन इच्छुक भएछ । सोहीअनुसार सैद्धान्तिक सहमति भएर अध्ययन गर्ने भनियो । कति शाय्याको चाहिने र कस्तो अस्पताल बनाउने भनेर स्वास्थ्य मन्त्रालय, वीर अस्पताल, प्रहरी अस्पताल र आर्मी अस्पताल, अर्थ मन्त्रालयलगायतका प्रतिनिधि रहेर एउटा समिति बनेको थियो । सो समितिले कर्मचारीहरूको सङ्ख्यालगायतका कुरा अध्ययन गरेर १ सय २० शाय्याको अस्पताल बनाउन सिफारिस गरेको थियो ।

छलफलका क्रममा मीनशमशेरको दरबार रहेको ठाउँमा अस्पताल बनाउन क्याबिनेटले जग्गा उपलब्ध गरायो । सो जग्गा विभिन्न सरकारी कार्यालयको नाममा थियो पछिसम्म पनि । अधिल्लो भागमा जगदम्बा स्टिलको रड काट्ने ठाउँ थियो । अस्पतालको डिजाइनदेखि सबै काम चिनियाँ पक्षले नै गरेको हो । नेपालको कानुनअनुसार सहजीकरण मात्र नेपाल सरकारले गरेको हो । चीनले वि.सं. २०६३ तिर भवन बनाइसकेको थियो । देशमा राजनीतिक रिथरता नभएका कारण हयान्डओभर भने भएको थिएन ।

पहिलो संविधानसभाको निर्वाचनपछि चीनको टेक्निकल टिम आएर दुई महिना बसेर फर्किएछ । उनीहरूको धेरै पैसा खर्च भयो । दोस्रो पटक फेरि आएर वि.सं. २०६५ साल कात्तिक २९ गते शान्ति तथा पुनःनिर्माण मन्त्रालयले जिम्मेवारी लिने सम्भौता गन्यो । त्यहाँ निमित्त आयोजना प्रमुख भनेर राखेको रहेछ । त्यसपछि ५ मंसिरमा मलाई कार्यकारी निर्देशक नियुक्त गरियो ।

म नियुक्त हुनुअगाडिको समितिले प्रहरी र नेपाली सेनाको अस्पतालको जस्तो निःशुल्क सञ्चालन गर्न गाहो हुने सुभाव दिएको थियो । त्यही भएर आफै सञ्चालन हुन सक्ने गरी सर्वसाधारणलाई पनि उपचार गर्ने र निजामतीलाई निश्चित समय दिएर उपचार गर्ने, विशेषज्ञ चिकित्सकहरू निश्चित समयका लागि मात्र राख्ने (पूर्णकालीन नराख्ने) र थोरै खर्चमा सञ्चालन हुने प्रस्ताव देखिन्थ्यो । त्यसमा कर्मचारीबाट तलबको निश्चित रकम कोष बनाएर

राख्ने र बाँकी जनरल सेवा सबैलाई दिएर अस्पताल सञ्चालन गर्ने कन्सेप्ट सो समितिले दिएको थियो । तर, पछि कन्सेप्ट परिवर्तन गरी पूर्णकालीन चिकित्सक राख्ने विशेषज्ञ सेवा दिने गरी सुरु गरियो ।

सुरुमा अस्पताल सञ्चालन ल्याउन अति गाहो थियो । एकसरे, अल्ट्रासाउन्डदेखि सबै मेसिनहरू चिनियाँ थिए । सबै ढोकाढोकामा ताला लगाएर राखिएका थिए । दोस्रो पटक चिनियाँ टिम आउँदा वीर अस्पतालको सिनियर डाक्टरको लिङ्गरसिपमा ती इक्विपमेन्टहरू ह्यान्डओभर भएको थियो । तर, चिनियाँ सामान भएका कारण सञ्चालनमा गाहो भए पनि ह्यान्डओभर लिने टिमसँग छलफल भयो । त्यसले पनि समस्या समाधान नभएपछि पुनः चिनियाँ टोलीसँगै सम्पर्क गरेर उपकरण सञ्चालनमा ल्याइएको थियो ।

सुरुमा सिटी स्क्यान र एक्स-रे मेसिनबिना नै ओपीडी सुरु भयो ।

सरोकारवालासँग छलफल गरियो । आवश्यक चीजका बारेमा मन्त्रालयलाई जानकारी गराइयो । तत्कालीन मुख्य सचिव भोजराज घिमिरे अध्यक्षतामा भएको सचिवहरूको बैठकमा मसहित बोर्ड मेम्बरहरूको गहन छलफल भयो । सो ऋममा सञ्चालनको विषयमा भएको छलफलमा अस्पताललाई सैनिक अस्पतालले जसरी १ सय प्रतिशत नि:शुल्क गर्ने गरी सञ्चालन गर्ने कुरा पनि आयो । तर, नि:शुल्क सञ्चालन गर्ने भएपछि त्यसको खर्च सरकारले व्यहोर्नुपर्छ भन्ने कुरा पनि आयो । त्यो सम्भव थिएन । पछि त्यहाँ अधिकांशले २० प्रतिशत मात्रै छुट भए पनि हुने कुरा पनि निकाले । त्यसपछि नै अफिसरसलाई ४० प्रतिशत र नन-अफिसर र रिटायर्ड भएकालाई लाई ५० प्रतिशत छुट दिने प्रस्ताव राख्याँ । अधिकांश अस्पताल भ्रमण गरेर शुल्क, तलब निर्धारण करि गर्ने, न्यूनतम योग्यता सबै तय गरियो । अस्थायी पदहरू निर्धारण गर्याँ । बोर्डबाट उक्त प्रस्ताव अनुमोदन पनि भयो ।

अन्ततः १६ चैत २०६५ बाट ओपीडी सेवा सुरु गर्याँ । त्यतिखेर ५ जनाको टिममा सिनियरमा डा. सुधा वासुकला, डा. नीरशोभा चित्रकार, डा. दिनेश लम्साल (जीपी) र डा. दामोदर गजुरेल हुनुहुन्थ्यो । सेक्युरिटी, सरसफाइ, ल्याब तथा प्रशासन सबै गरेर ३५ जना कर्मचारी थियाँ । जम्मा १ सय २० शक्या थियो । तर, एउटा विड मात्रै चलायाँ । किनकि सबैमा चलाउँदा बिरामी थिएनन् । पहिलो दिनमा करि जना बिरामी थिए भन्ने एकिन हुन नसके पनि १० जना बिरामी पुगेको खुसीमा कफी खाएको अहिले पनि दिमागमा ताजै छ । ७ माघ २०६६

देखि सर्जरी, इमर्जेन्सी र भर्ना सुचारू भयो । सुरुमा हर्नियाको सर्जरी गन्याँ ।

त्यसबेलादेखि नै हामी बिरामीलाई चिटिङ्ग गर्नुहुन्न भन्ने कुरामा मुख्य केन्द्रित थियाँ । सिभिलमा पहिलो दिनदेखि नै विशेषज्ञले नै बिरामी हेर्ने भन्ने कुरामा ढूढताका साथ लागिएन्याँ । जतिखेर २४ सै घन्टा सेवा सुचारू गन्याँ । त्यसबेला पनि ओपीडीदेखि सबैमा विशेषज्ञ सेवामै केन्द्रित रह्याँ । त्यसका लागि बरू रातीका लागि बाहिरबाट डाक्टर ल्याउँथ्याँ । अस्पतालका लागि डाक्टर लिने विषयमा निकै चुजी थियाँ । त्यसमा पनि करारमा लिंदा लोकसेवाको टिमलाई संलग्न गराउँथ्याँ । त्यतिखेर तीर्थमान शाक्य मुख्य सचिव हुनुहुन्थ्यो । उहाँसमक्ष गएरै लोकसेवा संलग्न भएर कर्मचारी लिंदा पारदर्शी हुने छलफल भयो । सोहीअनुसार लिखित परीक्षा लिएर डाक्टर तथा कर्मचारी लिन थाल्याँ । परीक्षाको तीन दिनमा रिजल्ट निकाल्यो अनि पाँचाँ दिनमा अन्तर्वार्ता लिइयो । त्यसको २-३ घन्टाभित्रै रिजल्ट निकाल्ने कार्यको थालनी पनि गन्याँ ।

पछि इन्डोर इमर्जेन्सी अपरेसन सेवा सुरु गर्ने योजना ल्यायाँ । नर्समा ३० जना मागेको १ सय-१ हजार जनाले आवेदन दिनुभएको थियो । योग्यलाई प्राथमिकता दियाँ । प्रेसर धेरै आयो । मन्त्रालयबाट 'मन्त्रीस्तरीय पदपूर्ति प्रक्रिया जे छ, त्यही अवस्थामा स्थगित गर्न' भन्ने आदेश आयो । जवाफमा लिखित पठाउन आग्रह गरियो । त्यहाँबाट फ्याक्स आएपछि हाम्रोमा नर्ससँगै अन्यको अन्तर्वार्ता पनि रोकियो । नर्स र कर्मचारीबिना नै इमर्जेन्सी अपरेसन र इन्डोर बिरामी भर्ना सेवा सुरु गर्ने कुरा त भएन । हामी ओपीडीमै सीमित रह्याँ ।

लामो समयपछि नर्स भर्ना प्रक्रिया पुनः सुरु भयो । तत्कालीन मन्त्रीसँग असहमति भएका कारण मलाई निर्देशकबाट हटाइयो । कानुन विपरीत हटाएको भएर मुद्दा लडेर फकिएँ । सामान किन्न र विभिन्न बहानामा दबाब पनि भेलियो तर त्यसलाई व्यवस्थापन गरियो । इमानदारीतापूर्वक आफ्नो कार्यकाल निर्वह गरेँ । यसका लागि हामी कर्मचारीहरू प्रत्येक दिन ३-४ बजे सबै जना भेला भएर भएका समस्याहरूका बारेमा छलफल गरी समाधान निकाल्याँ । त्यसपछि कर्मचारी लिन र भएकालाई 'एडजस्ट' गर्न विनियमावली बनाइयो । सुरुमा हामीले ३५ जना कर्मचारी लियाँ । त्यसमा हाम्रो क्यान्टिङ, सरसफाइकाहरू सबै आउट सोर्सिङ थियो । हाम्रोमा भएका पोलिटिकल्स केही व्यक्तित्वहरूको चाहना त्यसमा पनि हाम्रै

मान्छेलाई भर्ना गरिदिए हुन्थ्यो भन्ने थियो । तर, हाप्रो बोर्ड डिसिजन अगाडि नै भइसकेकाले त्यसो गर्नु हुँदैन भन्ने कुरामा अडिग रह्याँ ।

त्यतिखेर पहिलो दुई वर्ष पहिलो चरण, त्यसपछिको तीन वर्ष दोस्रो र अर्को पाँच वर्ष तेस्रो चरण गरी पहिलो, दोस्रो र तेस्रो गरेर तीन चरणको योजना बनाएको थिएँ । पहिलोअन्तर्गत आधारभूत सेवा स्थापना गर्ने रहेको थियो । त्यसपछिको तीन वर्षमा न्यूरोलोजी, कार्डियोलोजीजस्ता स्पेसियालिटी सेवाहरू सुचारू गर्न्याँ । अर्को ५ वर्षमा चाहिँ पोस्ट ग्रयाजुयट प्रोग्राम होस्ट गर्ने भन्ने थियो । उक्त सेवाहरू सञ्चालनमा हाप्रोमा वीर र टिचिङ्गमा जस्तै तलब र भत्ता दुवै थियो । त्यसमा वि.सं. ०६९ सालमा भत्ता हटाई दिएर जापानमा जस्तै न्यूनतम तलब र त्यसमा पनि पफर्मेन्स हेरेर गर्ने तलब पाउने, ७ दिनभन्दा बढी बिदा बसेकाले त्यो नपाउने व्यवस्था सुरु भयो । त्यसको पनि विरोध भयो । पफर्मेन्सको हिसाबमा राखेपछि सबैले आफ्नो काम राम्ररी गर्न थाल्नुभयो । दिगो हुने एउटा मुख्य काम पनि यही बन्धो ।

कोभिड-१९ को कुरा गर्दा सरकारको निर्देशनअनुसार कोभिडका बिरामी हेन्याँ । अन्य अस्पतालमा भत्ता आएन भन्ने कुराले समस्या भइरहँदा हाप्रोमा भने पफर्मेन्स बेसमा तलब दिने भएपछि त्यो समस्या आएन । यसमा बेफाइदा के हो भने राम्ररी काम गर्न स्वास्थ्यकर्मीहरू चाहिँ खुसी भए । तर, सिनियरहरूले पनि हेर्नेपर्ने बाध्यता आइलाग्यो । यद्यपि, त्यसले अस्पताललाई भने गजब फाइदा गर्न्यो । पछि समस्या के पनि भयो भने काउन्टरबाट मलाई बिरामी पठाइदिएन भन्ने पनि भयो । तर, त्यो कुरा सफ्टवेयरले मिलाउँथ्यो ।

वि.सं. ०७० सालदेखि निजामती कर्मचारीका छ जना परिवारलाई ४०-५० प्रतिशत र औषधिमा १० प्रतिशत त सबैलाई छुट दिइन्थ्यो । अरु कसैलाई पनि डिस्काउन्ट हुँदैन्थ्यो । डिस्काउन्ट पाउनेले ४०-५० प्रतिशत पाउँथे, अरुलाई नो फ्री । तर, गरिब व्यक्तिहरूका लागि हाप्रो फडिङ्को एउटा सिस्टम थियो । जसमा सबैभन्दा पहिले नर्सले हेर्नुहुन्थ्यो, त्यो नर्सबाट रिकमेन्ड गरिन्थ्यो । न कि डाइरेक्टर र प्रशासन प्रमुख । त्यसपछि डिपार्टमेन्ट चिफ नभएर जाँच गर्ने डाक्टर । त्यसो गरेपछि पाउनुपर्नेले पाउने र एकदम कन्ट्रोल भयो । हाप्रोमा छुट सुविधाको दुरुपयोग हुँदैन्थ्यो ।

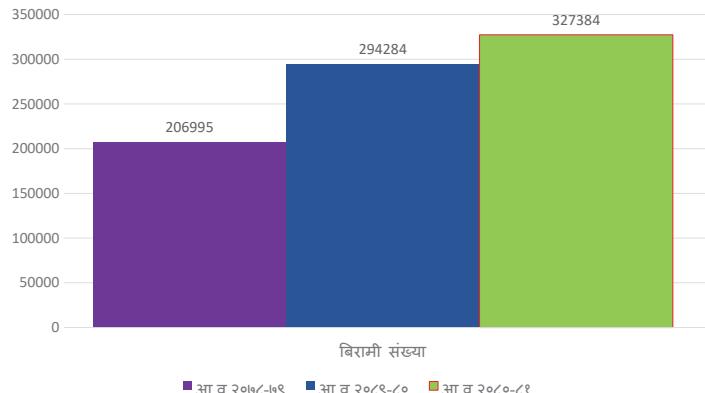
यसो गर्दा मलाई यहाँका डाक्टर साथीहरूले 'हामीलाई यो हस्पिटल के काम लाग्यो ? वीर अस्पतालमा हुन्छ' भन्ने कुरासमेत आयो । यसरी हामी वि.सं. ०७० सालसम्म सस्टेनेबल रह्याँ । विनियमावली बनाउने सन्दर्भमा चाहिँ मन्त्रालयका कारण दुई वर्ष पेन्डिड भयो । विनियमावली चाहिँ वि.सं. ०६६ साल साउन २१ गते नै बोर्डले बनाएर मन्त्रालय पेस गरेका थियाँ । तर, उहाँहरूले के-केमा अल्फाएर २-४ वर्ष नै लगाइदिनुभयो । बल्ल-बल्ल ०७१ सालमा पास भएर एक चरण स्टाफ भर्ती गरेपछि फेरि वि.सं. ०७२ को संविधानले प्रणाली परिवर्तन गरिदियो ।

निजामती कर्मचारी अस्पतालले थोरै समयमा प्रगति गरेकै हो । सर्भिस चार्जअन्तर्गत निजामती कर्मचारीका छ जना परिवारलाई ५० प्रतिशतसम्म छुट दिएर, औषधिमा सबैलाई १० प्रतिशत छुट दिएर पनि आएको पैसाले तलब, भत्ता, पानी, मर्मत-सम्भार गरेर १-२ करोड रुपैयाँ बच्ने गरेको थियो । त्यसैले पनि गर्व गर्ने ठाउँ छ । सरकारसँग माग्नुपन्यो भने त्यही इक्विपमेन्ट किन्न र भवन बनाउनका लागि मात्रै सहयोग माग्थाँ, त्यति हो । यसबाहेक पनि हामीसँग प्रत्येक वर्ष २ करोड रुपैयाँ जति पुँजी भ्यालु हुन्थ्यो । त्यो पनि इमर्जेन्सी फन्ड भनेर राखेका थियाँ ।

पफर्मन्समा आधारित तलब मापन गर्दा यो रेगुलरमा पनि थियो र ४ बजेपछि पेइड किलनिक पनि गरिदिएका थियाँ । २ सय ५० रुपैयाँ टिकट शुल्कमध्येमा २ सय रुपैयाँ डाक्टरलाई, २५ रुपैयाँ स्टाफ फन्डमा र बाँकी २५ रुपैयाँ अस्पताललाई आउँथ्यो । यसबाट बिरामीलाई पनि फाइदै हुन्थ्यो । किनकि अस्पतालमा सबै सेवाको शुल्क २४से घन्टाका लागि समान मूल्य तोकेका थियाँ । बरु अप्रेसनचाहिं रेगुलर (९-४) मा १५ हजार रुपैयाँ थियो । पेइडमा चाहिं २० हजार रुपैयाँ थियो । त्यसमा पनि ५० प्रतिशत एनेस्थेसिया डाक्टरलाई, १० प्रतिशत स्टाफ फन्डिङमा र बाँकी अस्पताललाई आउँथ्यो । यसरी गर्दा ८० प्रतिशत डाक्टरहरू त्यसैनुसार प्राक्टिस गर्थ । रातीसम्मै अस्पताल हुन्थे । यसो गर्दा उहाँहरूलाई महिनाको दुईदेखि अढाइ लाखसम्म जान्थ्यो । तर, अहिले भने त्यो नियम परिवर्तन भएको छ ।

निजामती कर्मचारी अस्पतालले अब हिँडने बाटो भनेको शैक्षिक पक्षतर्फ कम्तीमा मास्टर्स स्पेसियालिटी र सुपर स्पेसियालिटीको लक्ष्य हो । ब्याचलरस्तरको पढाइ त अरु ठाउँमा पनि हुन्छ । वर्षमा २ हजार जतिको ब्याचलर त नेपालमै पढाइन्छन् । तर, पोस्ट ग्र्याजुएसन भने ७ सय-८ आठ मात्रै सिट छ । नेपाललाई डाक्टर चाहिएको छ । ती चिकित्सक, नर्स र स्वास्थ्यकर्मीलाई दुर्गम पठाउने गरी जनशक्ति तयार गर्नुपर्छ ।

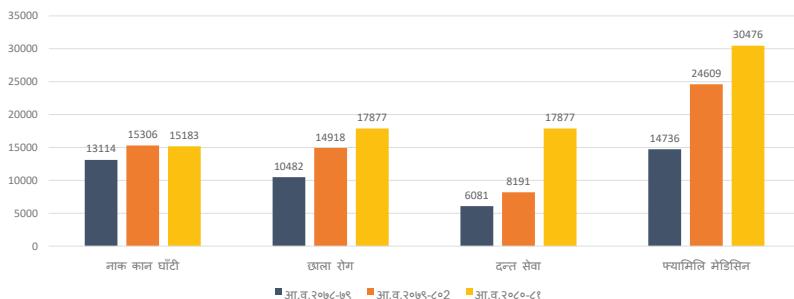
विहात तीन वर्षमा उपचार गरिएका बिरामीको संख्या

विहात तीन वर्षमा विभिन्न विभागमार्फत भएको बिरामीको उपचार

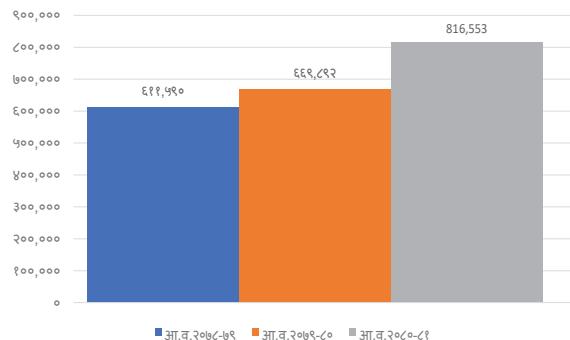

विगत तीन वर्षमा विभिन्न विभागमार्फत भएको बिरामीको उपचार

हजारमा

विगत तीन वर्षको अस्पतालको आठदानी

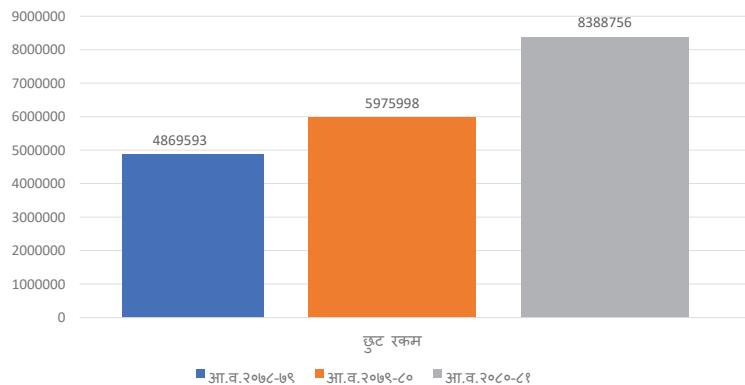

विगत तीन वर्षमा निजामती कर्मचारी तथा कर्मचारीका परिवारलाई प्रदान गरिएको

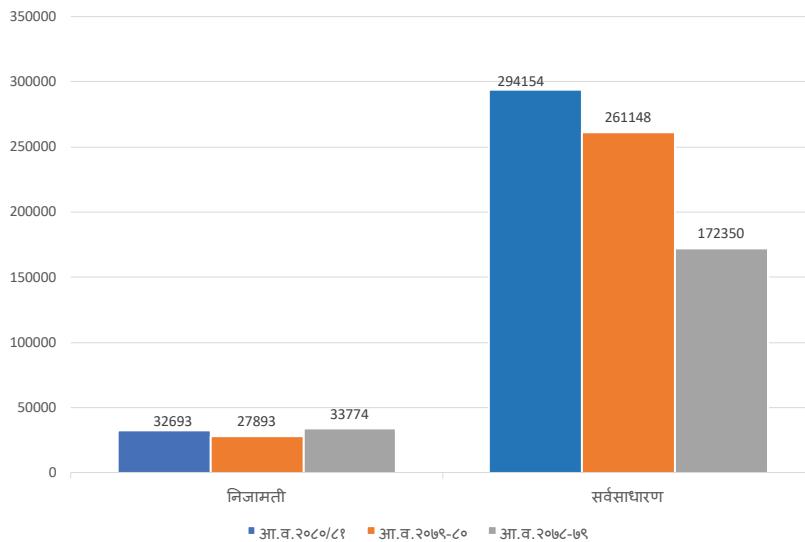
लुट रकम

विगत तीन वर्षमा बिरामीलाई फार्मेसीमा प्रदान गरिएको छुट रकम

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ मा निजामती तथा सर्वसाधारण बिरामीको उपचार

फोटो-ग्यालरी

६६ निजामती कर्मचारी अस्पताल

६८ निजामती कर्मचारी अस्पताल

प्रकाशक

निजामती कर्मचारी अस्पताल
काठमाडौं-३१ मीनमवन, काठमाडौं

+९७७-९-४५५३०००

+९७७-९-४५५३००२